

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศไทย มีผลผลทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทุกๆด้าน สิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดคือวิถีชีวิตของคนในเขตเมือง และบทบาททางเพศได้เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง จากเดิมที่ผู้หญิงแทบจะไม่มีบทบาท หรือมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ในสังคม แต่ปัจจุบันกลับมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานหญิงในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม บริการและอื่นๆ เมื่อสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ การเกิดและการยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับความ เป็นประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงการผลิตแบบเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ได้ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งได้รับโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกับผู้ชาย ผู้หญิงได้ทำงานนอกบ้านและมีบทบาททางสังคมมากขึ้น

การคุกคามทางเพศเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญในสังคมไทย เนื่องจากปรากฏการณ์นี้ได้เกิดขึ้นในสังคมมาช้านานแล้ว เพียงแต่ยังไม่ค่อยได้นำขึ้นมากล่าวถึง ทำให้กลายเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการเปิดเผย ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม เช่น ความอาย ความกลัว หรือความรู้สึกอื่นๆ ในปี 1970 กลุ่มต่อสู้เพื่อสถานภาพสตรี (Feminist) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดและให้ความ สนใจต่อประเด็นนี้ จนสามารถเข้าไปศึกษาและสัมผัสกับการทำงานของผู้หญิง ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นและพิจารณาว่า พฤติกรรมคุกคามทางเพศ เป็นปัญหาที่สำคัญกับสังคม (กฤษฎา อาชนิจกุล,2552)

แม้ว่าการคุกคามทางเพศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะแตกต่างกันเพียงการรับรู้เรื่องการคุกคามทางเพศที่พูดถึงกันอย่างกว้างขวางมากขึ้นในสื่อต่างๆ รวมไปถึงในหลายๆแวดวงสังคม เพราะการคุกคามทางเพศนั้นเกิดขึ้นได้ในทุกบริบทของสังคม อาทิ การคุกคามทางเพศในสังคมการทำงาน ในสำนักงาน สถานศึกษา การคุกคามทางเพศเกิดขึ้นได้หลายกลุ่ม ข้าราชการ พนักงานบริษัท การคุกคามทางเพศในที่สาธารณะ เช่น ในรถประจำทาง สะพานลอย ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น การคุกคามทางเพศสามารถพบได้ในทุกลักษณะ เช่น

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

ลักษณะงาน สีมิว ตำแหน่งงาน สถาปนิกทางเศรษฐกิจ (Kaye, Donald and Merker, 1994 : 409 อ้างถึงใน นันทวัฒน์ อาศิริพจนกุล, 2551 :1)

ปัญหาการคุกคามทางเพศทั้งในและนอกสถานที่ทำงานเป็นปัญหาที่สามารถพบเห็นได้เสมอสำหรับผู้ปฏิบัติงานทั้งเพศหญิงและชายในทุกระดับองค์กร การคุกคามทางเพศในรูปแบบต่างๆ ในภาวะปัจจุบัน ทั้งการหลอกลวง การกักขัง การบังคับข่มขู่ชายประเวณี จนถึงการข่มขืน ทั้งที่ปรากฏเป็นข่าวและไม่ปรากฏเป็นข่าว ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง การทำร้ายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็น การข่มขืน การทารุณกรรมทางเพศ การคุกคามทางเพศ หรือการละเมิดทางเพศอื่น ๆ ล้วนคือภาวะการคุกคามความมั่นคงของมนุษย์ที่เป็นปัญหาสำคัญยิ่งของสังคมไทย โดยผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าร้อยละ 90 คือ ผู้หญิงและเด็ก รูปแบบความรุนแรงต่อผู้หญิงสามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ การทารุณกรรมทางร่างกาย (physical abuse) การทารุณกรรมทางเพศ (sexual abuse) การทารุณกรรมทางจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional abuse) และสุดท้ายคือการละเลยทอดทิ้ง (neglect) (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2552 : 13) การทารุณกรรมหลายรูปแบบที่กล่าวมานี้ หลายกรณีนับว่าได้ว่าเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง และเป็นอาชญากรรมที่ยากแก่การป้องกันมากที่สุด การระมัดระวังหรือการป้องกันตนเองจึงเป็นสิ่งที่ถูกมองข้าม เป็นผลให้โอกาสในการกระทำรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2550 ที่ผ่านมามีประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิง ได้รับความสนใจมากขึ้นอย่างชัดเจนคือ ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงทางเพศ การบังคับค้าประเวณี การคุกคามทางเพศ เป็นต้น รูปแบบความรุนแรงมีหลากหลาย ตั้งแต่การใช้วาจาถวนลามโดยไม่มีสัมผัส การตามตื้อ โทรศัพท์ลามก การอวดอวยวะเพศ กระทำการสำเร็จความใคร่หรือกระทำต่อหน้ารวมถึงการแสดงภาพโป๊ สื่อลามก และการถวนลามทางเพศ โดยการสัมผัสจนถึงความพยายามที่ข่มขืน และการข่มขืน รูปแบบของความรุนแรงทางเพศนี้ มีโอกาสเกิดขึ้นได้เท่าๆกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการจากความรุนแรงทางเพศในระดับน้อยไปหามาก โดยทั่วไปแล้ว การกระทำรุนแรงทางเพศมักเกิดขึ้นโดยการบังคับตรงๆ คืออาจจะเป็นการใช้อาวุธ หรือใช้กำลังที่เหนือกว่าคุกคาม กดดันและบังคับ โดยที่อีกฝ่ายไม่ยินยอม

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภัยคุกคามทางเพศในกลุ่มผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ กรณีศึกษาผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการสำรวจภาคสนามของสำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2548 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,331 คน อายุระหว่าง 15 – 49 ปี จากอาชีพค้าขาย รับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ นักเรียน/นักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลแปลกหน้า สถานที่ถูก

คุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ บนรถโดยสารประจำทาง แท็กซี่ บริเวณใกล้ที่พักอาศัย และป้ายรถประจำทางหรือสถานีรถไฟ สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าทำให้บุคคลกระทำความผิดด้านการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ คือ การมีสิ่งกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศ เช่น สื่อลามก การที่ผู้หญิงแต่งกายที่ล่อแหลมไม่รัดกุม และการขาดสติสัมปชัญญะ โดยการดื่มสุรา และสิ่งเสพติดของผู้กระทำความผิด กลุ่มตัวอย่างระบุเหตุการณ์ที่คนใกล้ชิดถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยถูกกระทำจากคนใกล้ชิด สถานที่เกิดเหตุเป็นบริเวณใกล้ที่พักอาศัย ลักษณะของการล่วงละเมิด คือ ถูกมองด้วยสายตาทะเยอทะโลม พูดจาต่อหน้าด้วยถ้อยคำลามก ก่อนหน้านี้นี้ยังมีการสำรวจความเห็นผู้หญิงเกี่ยวกับการรบกวนลาม การคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน โดยสำรวจสาขาอาชีพต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 1,153 คน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานเพศหญิงประสบกับการคุกคามทางเพศทางวาจา จำนวน 608 คน (ร้อยละ 52.75) และประสบกับการคุกคามเพศทางร่างกาย จำนวน 545 คน (ร้อยละ 47.25) (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2545) การคุกคามทางเพศที่ส่วนใหญ่มักเกิดกับผู้ปฏิบัติงานเพศหญิงนั้น สืบเนื่องมาจากการที่เพศหญิงมีสถานภาพและอำนาจในการต่อรองต่ำกว่าเพศชาย (พินศิริ นามศรีฐาน, 2543 : 3) และสังคมไทยมักไม่ให้ความสำคัญสนใจเพราะมองว่าเรื่องการคุกคามทางเพศไม่มีความรุนแรง แตกต่างไปจากกรณีการข่มขืนที่มีระดับความรุนแรงมากกว่า (อดิสร เสมแย้ม, 2541: 115)

สำหรับการคุกคามทางเพศนอกสถานที่ทำงานนั้นเป็นปัญหาอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่ยังไม่ได้รับแก้ไขหรือยังมีอยู่มากโดยเฉพาะปัจจุบันรูปแบบการเกิดอาชญากรรมมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร โดยการสำรวจข้อมูลของสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม พบว่าในปี 2550 เหตุอาชญากรรมที่เป็นสมาชิกครัวเรือนมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 52,410 ราย พบว่าลักษณะสำคัญของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมต่อทรัพย์สิน คือ เหยื่ออาชญากรรมเพศหญิง มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่พักอาศัยอยู่ในบ้าน ในเขตที่อยู่อาศัยที่ไม่มีความเป็นส่วนตัวสามารถเข้าออกได้สะดวกเพราะไม่มีรั้วกั้น โดยเวลาวิกฤตที่เกิดเหตุอาชญากรรมประเภทอาชญากรรมต่อทรัพย์สินคือ เวลาช่วงระหว่าง 24.01 – 03.00 น. ขณะที่อาชญากรรมต่อชีวิตและร่างกายส่วนใหญ่เกิดเหตุในช่วงเวลาช่วงระหว่าง 18.01 – 21.00 น. สถานที่เกิดเหตุมักเป็นบริเวณที่พักอาศัยของเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าเกิดเหตุที่สาธารณะและสถานที่อื่นๆ

ปัญหาอาชญากรรมและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการข่มขืน กระทำอนาจาร ซึ่งนับวันยิ่งสถิติสูงขึ้นและเป็นประเด็นที่

น่าสนใจซึ่งมีดัชนีชี้วัดถึงแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมของสังคมไทย จะเห็นได้จากสถิติข้อมูล ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนกันยายน 2553 ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้สรุปสถิติคดี ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิวังทรัพย์ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ เกิดขึ้น 10,820 คดี และคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและเพศ พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา เกิดขึ้น 3,428 คดี จากสถิติแสดงให้เห็นว่าปัญหาคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดีทางเพศเป็น สิ่งที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะการถูกคุกคามหรืออนาจารมีผลโดยตรงต่อสภาวะทางจิตและ ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การคุกคามทางเพศเป็นปัญหาความรุนแรงประเภทหนึ่งที่สามารถ เกิดขึ้นได้ทุกทุกแห่งในสังคมไทยและในโลก ซึ่งนับวันได้ทวีจำนวนและความรุนแรงมากขึ้น แต่คน ในสังคมบางส่วนยังไม่เข้าใจในปัญหาการคุกคามทางเพศ และยังมีมองเป็นปัญหาส่วนตัวไม่ใช่ ปัญหาสังคม โดยผลกระทบของความรุนแรงนั้น ในรายงานการวิจัยขององค์กรแรงงานระหว่าง ประเทศขององค์การสหประชาชาติ ระบุว่าเมื่อผลต่อสุขภาพและอารมณ์ทำให้เกิดความเครียด ปวด หัว วิตกกังวล คลื่นไส้ อาเจียน รู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกที่สูญเสียความ ภาควุฒิใจในตนเอง โดยผลกระทบของการคุกคามทางเพศไม่เพียงแต่สิ้นคลอนตัวตนของ ผู้ถูกกระทำ แต่ยังมีผลกระทบต่อการทำงาน เป็นอุปสรรคต่อความเสมอภาคระหว่างชายหญิง เนื่องจากการคุกคามทางเพศเป็นปัจจัยหนึ่งของการสร้างความรุนแรงทางเพศ อีกทั้งยังก่อให้เกิด ผลเสียทางเศรษฐกิจ เช่น มีค่าใช้จ่ายในด้านคดีความทางกฎหมาย ยังไม่รวมถึงการเยียวยาสุขภาพ จิตใจของผู้หญิงที่หวาดกลัวการคุกคามทางเพศ และการที่ไม่สามารถไปทำงานได้ตามปกติ

ทั้งนี้อาชีพของสตรีที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศมีมากมายหลากหลายอาชีพ ไม่ว่าจะ เป็นอาชีพประเภทของการบริการ เช่น แอร์โฮสเตส พนักงานบริการตามสถานที่ต่างๆ เป็นต้น สตรี ที่อยู่ในสายอาชีพประเภทงานบริการ หรือที่เกี่ยวข้องกับการขายเป็นอีกกลุ่มอาชีพหนึ่งที่มีอัตรา การเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศมากกว่าอาชีพอื่นๆ สาเหตุเพราะมีความใกล้ชิดกับลูกค้า โดยตรง หากสตรีถูกกระทำการคุกคามทางเพศทั้งร่างกายและคำพูด จะทำให้พนักงานสตรีผู้นั้น อับอาย หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับบุคคลที่กระทำ และไม่กล้าที่จะร้องเรียน โดยเฉพาะพนักงาน ใหม่ที่กำลังอยู่ในช่วงทดลองงาน ยิ่งตกเป็นเป้าต่อการคุกคามได้ง่ายขึ้น

จากฐานข้อมูลข่าวและบทความเรื่องสภาวะทางเพศในประเทศไทย ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งรวบรวมข่าวและบทความเรื่องเพศจากหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ตั้งแต่ปี 2541 – 2550 นั้น ระบุว่า มีข่าวและบทความเรื่องเพศจำนวน 17,529 ข่าว พบว่าสัดส่วนข่าวข่มขืนสูงที่สุดถึงร้อยละ 38 และข่าวการกระทำรุนแรงทางเพศในประเด็นอื่นๆ ได้แก่ การค้าประเวณี การฉ้อโกงทางเพศ

การตัดอวัยวะเพศ ทศนคติและความเชื่อ การทำร้ายหรือการฆาตกรรม (กุลภา วจนสาระ, 2551 : 17) และในช่วงปี 2553 ที่ผ่านมามีคดีอาชญากรรมทางเพศที่เกิดขึ้นในเขตเมืองหรือแหล่งชุมชนได้ กลายเป็นข่าวครึกโครมผ่านสื่อต่างๆมากที่สุดข่าวหนึ่ง ดังเช่น ในประเทศอังกฤษคนขับแท็กซี่ ล้อลวงลูกค้าที่เป็นสตรีไปข่มขืนถึงกว่า 102 ราย จากรายงานของสำนักข่าวต่างประเทศโดยอ้าง ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจสถิติอาชญากรรมแห่งชาติของอังกฤษ ระบุว่าคดีอาชญากรรมทางเพศ ในอังกฤษเพิ่มสูงขึ้นเป็นคดีข่มขืนถึง 14,000 ราย และคดีล่วงละเมิดทางเพศ 55,000 ราย ใน ประเทศอิสราเอล อดีตประธานาธิบดีวัย 65 ปี ซึ่งถูกกดดันให้ลาออกก่อนหมดวาระเนื่องจากคดี ข่มขืนเจ้าหน้าที่หญิงที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และคดีคุกคามทางเพศ โดยถูกจำคุก 7 ปีในขณะที่คดี ความอยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีถึง 4 ปี

สำหรับประเทศไทยในการเสวนาเรื่อง “สถานการณ์การล่วงละเมิดทางเพศในประเทศไทย และการพัฒนาระบบการป้องกันในอนาคต” ในงานวันสตรีสากลประจำปี 2553 ดร.ศิริพร จิรวัดณ์ กุล ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานองค์การอนามัยโลกด้านการวิจัยและการฝึกอบรมด้านเพศภาวะ และสุขภาพสตรีมหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า จากการวิจัยการละเมิดสิทธิสตรีในประเทศไทย ช่วงเดือนเมษายน – สิงหาคม 2553 โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้หญิงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ 4,200 คน พบว่าส่วนใหญ่ต้องทำงานควบคู่กับการหารายได้นอกบ้าน โดยร้อยละ 70 มีภาระต้อง เลี้ยงดูทุกคนในครอบครัว และเกือบร้อยละ 70 ถูกล่วงละเมิดทางเพศในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะ การถูกละเมิดสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์มากที่สุด

แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่าความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาสากลระดับโลก หมายความว่า ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเมือง หรือชนบท สังคมที่จน หรือร่ำรวย มีระดับการพัฒนาทาง เทคโนโลยีสูงหรือต่ำ ล้วนแต่เผชิญกับปัญหาความรุนแรงทางเพศทั้งสิ้น แต่ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องนี้ไม่เพียงพอ และแง่มุมไม่หลากหลาย อีกทั้งยังไม่มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเพื่อ ป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศมากนัก และจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมกรรมการคุกคามทางเพศ การ ข่มขืน สามารถเกิดขึ้นได้กับสตรีทุกคน ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นและสตรีวัยทำงาน

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการคุกคามทางเพศถือได้ว่าเป็นปัญหา หนึ่งที่เพิ่มทวีขึ้นทุกขณะในสังคมไทยเช่นกัน ไม่เพียงในภาครัฐเท่านั้น ในภาคเอกชนก็มีปรากฏให้ เห็นอยู่ตลอดเวลา และจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ พบว่า ในประเทศไทยมีผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในแง่มุมต่างๆ โดยแบ่งเป็นการสำรวจทัศนคติของ ประชาชนต่อการรับรู้ในเรื่องการคุกคามทางเพศ ได้แก่งานวิจัยของ วิมณา ธรรมปรีชา (2533) และ

งานวิจัยของธีรพงษ์ บัวหล้ม (2544) และส่วนหนึ่งได้ศึกษาในแง่มุมของกฎหมายที่ให้การคุ้มครองทางเพศแก่ผู้ถูกล่วงละเมิดเช่น งานวิจัยของพัชรีย์ มณีธรรมวงศ์ (2542) และงานวิจัยของพินิติรนามศรีฐาน (2545) มีการศึกษาการตีความการล่วงละเมิดทางเพศ ของชลธิชา อึ้งคะนึ่งเดชา (2546) ในแง่การศึกษาด้านการรับรู้พฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ได้แก่งานวิจัยของวิรัตน์ เหล่าสุนทรศิริ (2549) และกมลรัตน์ ภูเพียรเลิศ (2551) ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมทางเพศ และประสบการณ์คุกคามทางเพศนั้นได้มีการกล่าวถึงลักษณะและพฤติกรรมการคุกคามทางเพศในรูปแบบต่างๆ แต่ทั้งนี้ยังไม่ค่อยมีผู้ใดศึกษาในกรณีการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีที่ทำงานหรือเลิกงานในช่วงเวลากลางคืน ซึ่งการคุกคามทางเพศนั้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในรูปแบบใด ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่สำคัญของผู้ประสบเหตุและบุคคลใกล้ชิดทั้งสิ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะมุ่งเน้นศึกษา “การรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน” โดยเฉพาะภาวะคุกคามทางเพศในกลุ่มอาชีพพนักงานสตรีที่ทำงานและเลิกงานในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ และการคุกคามทางเพศเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่เป็นข่าวตามสื่อต่างๆ ครั้งใดจะสร้างความสะเทือนขวัญแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสตรี เพราะในปัจจุบันสตรีไทยประกอบอาชีพนอกร้านเช่นเดียวกับผู้ชาย ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมในสังคมภายนอก และสตรีอ่อนแอโดยสรีระ จึงตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรได้อย่างง่ายดาย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึงประสบการณ์พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ ประสบการณ์คุกคามทางเพศทางด้านร่างกาย เพื่อนำไปสู่แนวทางการลดปัญหาและเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศได้ โดยผู้ที่ประสบภาวะการถูกคุกคามทางเพศสามารถรับรู้และป้องกันตนเองจากภาวะดังกล่าวโดยยังสามารถปฏิบัติงานและทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างปกติสุขต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศทางด้านร่างกายของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน

2) ศึกษาถึงวิธีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศทางด้านร่างกายของพนักงานสตรีในเวลาเดินทางกลับบ้านช่วงเวลากลางคืน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ พนักงานสตรีที่ทำงานในกลุ่มบริษัทการสื่อสารโทรคมนาคมซึ่งทำงานและเลิกงานในช่วงเวลาตั้งแต่ 18.00 – 06.00 น. โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรับรู้การถูกคุกคามทางเพศทางด้านร่างกาย หมายถึง การรับรู้ว่าได้ถูกกระทำในเรื่องเกี่ยวกับทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่การสัมผัสและต้องถูกเนื้อตัวบริเวณต่างๆของผู้ถูกกระทำโดยที่ผู้ถูกกระทำรู้สึกไม่พอใจ อึดอัด อับอายขายหน้า ไม่มีความสุขกับการถูกกระทำนั้น

รูปแบบการคุกคามทางเพศ หมายถึง วิธีการที่ผู้กระทำการคุกคามทางเพศใช้คุกคามทางเพศผู้ถูกกระทำคุกคามทางเพศ สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการคุกคามทางเพศ 5 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ภาษาที่สื่อไปในทางการลวนลามทางเพศ การสัมผัสทางด้านร่างกาย การแสดงสัญลักษณ์ทางกาย การเชิญชวนด้วยคำพูด และการใช้กำลังและอาวุธบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์

บริษัทการสื่อสารโทรคมนาคม หมายถึง บริษัทที่ทำธุรกิจให้บริการสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บริษัท ทูมูฟ จำกัด บริษัท โทเทิลแอนด์ซีส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

กะกลางคืน หมายถึง ช่วงเวลาทำงานของพนักงานโดยแบ่งเป็นช่วงๆ เริ่มตั้งแต่เวลา 12.00 – 21.00 น. 13.00 – 22.00 น. 14.00 – 23.00 น. 15.00 24.00 น. 17.00 – 02.00 น. และ 22.00 - 07.00 น.

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน คือ

1) ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศให้แก่สตรีที่ทำงานและเลิกงานในช่วงเวลากลางคืน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันการเกิดอาชญากรรมในสังคมปัจจุบันต่อไป

2) สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศในเวลากลางคืน

3) ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางกรณีศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่อื่นๆต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนครั้งนี้ ได้นำแนวคิดเชิงทฤษฎี 2 แนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายประกอบด้วย

2.1.1) แนวคิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ

- 1) ความหมายของการคุกคามทางเพศ
- 2) ลักษณะและรูปแบบของพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ
- 3) การป้องกันพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ
- 4) ผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่มีต่อผู้ถูกรักษาทางเพศ

2.1.2) แนวคิดและทฤษฎีเชิงจิตวิทยา

- 1) ทฤษฎีการปรับตัว การเผชิญปัญหาและการป้องกันตนเอง
- 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ปัญหา

2.1.1) แนวคิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ

1) ความหมายของการคุกคามทางเพศ

Mackinnon (1979) (อ้างถึงใน วิรัตน์ เหล่าสุนทร, 2549 : 9) ได้ให้นิยามการคุกคามทางเพศว่าเป็นการบังคับให้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่ฝ่ายหญิงไม่ปรารถนาภายในบริบทของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน

สภาสหรัฐอเมริกา (1980) (อ้างถึงใน ศรีทัย สิทิพย์, 2541 : 8) ได้ให้นิยามของการคุกคามทางเพศว่าเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวาจาโดยจงใจหรือซ้ำๆ ซากๆ เป็นการแสดงท่าทีหรือการสัมผัสทางกายในลักษณะที่เป็นความหมายทางด้านเพศ โดยที่ฝ่ายหญิงไม่พอใจและต้องการให้เกิดขึ้น

Silerman (1981 : 84) (อ้างถึงใน กมลรัตน์ ภูเพียรเลิศ, 2551 : 24) นิยามการคุกคามทางเพศว่าเป็น การปฏิบัติต่อคนงานหญิงเหมือนกับเธอเป็นวัตถุทางเพศ และชี้ให้เห็นว่ามันเริ่มขึ้นตอนการว่าจ้าง ซึ่งตัดสินผู้ขอสมัครงานเพศหญิงด้วยปัจจัยประกอบอื่นๆ มากกว่าด้วยคุณภาพของงาน

Ellen Bravo & Elen Cassedy (1992) (อ้างถึงใน กมลรัตน์ ภูเพียรเลิศ, 2551 : 24) ได้ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศว่า หมายถึง ลักษณะที่ไม่พึงปรารถนาในเพศที่สร้างความรำคาญหรืออึดอัดใจแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

Irish Nurses Organization ได้ให้นิยามของการคุกคามทางเพศว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ ไม่ต้องการการตอบสนอง และเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เชื้อเชิญหรือพึงพอใจใจเท่าที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งแสดงออกโดยการคุกคาม ทำให้บุคคลที่ถูกคุกคามทางเพศรู้สึกถูกเหยียดหยามดูถูก ศักดิ์ศรีและหนักใจต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Mrkwicka, 1994 : 123)
(อ้างถึงใน ศรีทัย สิทิพย์, 2541 : 8)

The Equal Employ Opportunity Commission (EEOC) (1980) (อ้างถึงใน วิรัตน์ เหล่าสุนทร, 2549 : 29) ได้ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศว่า เป็นการแสดงที่สื่อให้เห็นถึงพฤติกรรมล่วงเกินทางเพศ ไม่ว่าจะป็นทั้งทางด้านร่างกายหรือทางวาจา โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. การยอมจำนนต่อการมีพฤติกรรมการล่วงเกินทางเพศ เพราะเป็นเงื่อนไขกำหนดการจ้างงาน
2. การยอมจำนนหรือการปฏิเสธต่อการมีพฤติกรรมการล่วงเกินทางเพศ ซึ่งถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการจ้างงาน
3. การคุกคามทางเพศมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการรบกวนการปฏิบัติงานของบุคคล โดยไม่มีเหตุผล โดยการขู่ การเป็นศัตรู หรือทำให้สภาพแวดล้อมในที่ทำงานเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย (Julius & Govanni, 1990 : 95 and Goodner, 1994 : 57)

การให้ความหมายของการคุกคามทางเพศนั้นมักจะส่งผลถึงพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ซึ่งอาจมีความรุนแรงน้อย ปานกลาง หรือมาก โดยขึ้นอยู่กับปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาของแต่ละบุคคล (Cherney 1994 : 11)

นิยามหรือความหมายของการคุกคามทางเพศนั้น ครอบคลุมพฤติกรรม 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. เป็นพฤติกรรมทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งทางร่างกายและวาจา
2. เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยที่ฝ่ายหญิงไม่ได้เชื้อเชิญหรือพอใจหรือต้องการให้เกิดขึ้น
3. เป็นพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยามสิทธิสตรี และความสามารถในการทำงานของสตรี

ในความหมายของ การไม่ได้เชื้อเชิญ หรือการไม่พอใจ ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศเด่นชัดขึ้น การที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ถือการเป็นการละเมิด คุกคามต่อเหยื่อ ซึ่งตัวของเหยื่อได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นที่ปรารถนา ก้าวร้าว น่ารังเกียจ คุกคามต่อสิทธิอันชอบธรรมของผู้หญิง (Marshall 1992 : 550 – 551 and Horsley 1990 : 69)

การคุกคามทางเพศจะแตกต่างกันในเรื่องการพูดจาเกี่ยวกับ การประจบประแจง การชื่นชมฝ่ายตรงข้าม หรือแม้แต่การกระทำซ้ำเรา ฉะนั้น การคุกคามทางเพศจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการจ้างงานเพศหญิงในปัจจุบัน (Cherney 1994: 12) หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศจะถูกพบในทุกลักษณะชนิดของงาน อายุ สีมืด และสภาพฐานะทางเศรษฐกิจ (Kaye, Donald

& Merker 1994 : 409) ในขณะเดียวกันการคุกคามทางเพศจะส่งผลทางเศรษฐกิจ การเรียน การศึกษา ตลอดจนร่างกายอารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ (Hu, Parson, & Brown 1996 : 300 อ้างถึงใน ศรีทัย สีทิพย์, 2541 : 9) โดยปกติแล้วการคุกคามทางเพศนั้นจะเป็นปัญหามากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมผู้ทำการคุกคาม/พฤติกรรมผู้ถูกคุกคาม พฤติกรรมของผู้ถูกคุกคาม/พฤติกรรมของบุคคลรอบข้างและพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่รอบข้าง พฤติกรรมของผู้ถูกคุกคาม (Cherney 1994: 12)

จากที่กล่าวถึงความหมายของการคุกคามทางเพศในข้างต้นสรุปได้ว่า การคุกคามทางเพศ คือ การแสดงพฤติกรรมที่สื่อความหมายในเรื่องเพศ โดยที่ฝ่ายผู้ถูกคุกคามไม่ยินยอมพร้อมใจ และไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งทางสัมผัสทางกาย วาจา หรือแสดงสัญลักษณ์ที่แสดงความหมายในทางเพศ สำหรับความหมายของการคุกคามทางเพศในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การคุกคามทางเพศที่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศทางกาย โดยการสัมผัส หรือผู้กระทำมีกิริยาท่าทางที่บ่งบอกได้ว่ากำลังจะคุกคามทางเพศ โดยการใช้นิสัยลักษณะที่แสดงความหมายเกี่ยวกับทางเพศ โดยที่ฝ่ายหญิงหรือพนักงานสตรีนั้นรู้สึกไม่พอใจ มีความหวาดกลัว

2) ลักษณะและรูปแบบของพฤติกรรมกรรมการคุกคามทางเพศ

การคุกคามทางเพศเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์ต่างๆ กัน ซึ่งรวมถึง

1. ผู้ถูกระทำและผู้กระทำเป็นได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นการคุกคามเพศตรงข้าม
2. ผู้ถูกคุกคาม หรือผู้กระทำ อาจเป็นหัวหน้า ตัวแทนพนักงาน หัวหน้าฝ่ายอื่น เพื่อนร่วมงานหรือคนที่เกี่ยวข้องกับที่ทำงานแต่ไม่ใช่พนักงาน
3. ผู้ถูกระทำ อาจไม่ใช่เหยื่อของการคุกคามโดยตรง แต่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการคุกคามนั้น
4. การคุกคามที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นการกระทำอันไม่เป็นที่พึงปรารถนา

5. ผู้ถูกคุกคามควรบอกกับผู้ที่กำลังคุกคามตนว่าการกระทำแบบนั้นไม่เป็นที่พึงปรารถนา และบอกให้หยุดกระทำ ผู้ถูกคุกคามควรปฏิบัติตามขั้นตอนของการแจ้งปัญหา เช่น แจ้งหัวหน้า ผู้รับผิดชอบงาน

The Equal Employment Opportunity Commission (EEOC) (Brandenburg 1997) (อ้างถึงใน วิรัตน์ เหล่าสุนทร, 2549 : 9) ได้แบ่งการคุกคามทางเพศออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การคุกคามทางเพศที่มีเงื่อนไขเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ (Quid Pro Quo Harassment) เกิดขึ้นเมื่อมีการยอมหรือการปฏิเสธการกระทำ (กระทำทางเพศที่ไม่เป็นที่ต้องการ) โดยปัจเจกบุคคลที่ถูกใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจการว่าจ้างทำงานที่ชอบพอคนๆ นั้น ความต้องการหรือความชอบพอทางเพศอาจจะทำให้เกิดเงื่อนไขเรื่องการให้ผลประโยชน์ (เช่น การทำงาน การเลื่อนตำแหน่ง การให้คะแนน การให้คำแนะนำ หรือการนัดพบ) หรือเป็นการหลีกเลี่ยงการลงโทษ (เช่น การไล่ออก หรือการประเมินผลในทางลบ) การคุกคามทางเพศประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องความสัมพันธ์ของอำนาจ อย่างเช่น ระหว่างหัวหน้ากับพนักงานลูกน้อง

2. การคุกคามทางเพศโดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงปรารถนา (Hostile Environment Harassment) ใช้เมื่อเป็นการกระทำทางเรื่องเพศที่ไม่เป็นที่ปรารถนา ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เป็นศัตรูกัน คุกคามกัน (intimidating) หรือการจู่โจม (offensive) และแทรกแซงอย่างไม่มีเหตุผลในงานของพนักงาน การคุกคามแบบนี้เกิดขึ้นระหว่างคนที่มีสถานภาพเท่ากัน

Moran (n.d : 239) (อ้างถึงใน ศรีทัย ศรีทิพย์, 2541 : 10) ได้เสนอรูปแบบของการคุกคามทางเพศ ออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การใช้วาจา เช่น การพูดหรือเล่าเรื่องลามก ส่อเสียด ตีตื้นเกี่ยวกับเรื่องเพศหรืออาจใช้คำว่า ที่รัก หรือ ที่รักของ แทนการเรียกชื่อ หรือโดยการขอร้องให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย

2. ไม่ใช้วาจา ได้แก่ การเขียนสื่อลามก การทำท่าหรือแสดงสัญลักษณ์ที่แสดงเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยที่อีกฝ่ายไม่ต้องการเห็นหรือรับทราบ

3. การคุกคามทางกาย ได้แก่ การสัมผัสกายไม่ว่าจะเป็นการถูไถ ลูบไล้ การทำร้าย หรือแม้กระทั่งการข่มขืนกระทำชำเรา

Mackinon (1979) (อ้างถึงในวิมมา ธรรมปรีชา, 2533 : 15) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ ออกเป็น 4 แบบคือ

1. การใช้วาจา เช่น การพูดจาล้อเลียนเรื่องเพศ การข่มขู่และการขู่โดยกยอที่ปราศจากความหมาย
2. การสัมผัสทางกายเช่น การแตะ การลูบหลัง การกอดรัดและการจูบ
3. การนัดหมายอันไม่เป็นที่ต้องการ
4. การร่วมประเวณีหรือการข่มขืนในขณะทำงาน

Working Women United Institute (WWUI) ได้เสนอรูปแบบของพฤติกรรมการคุกคามทางเพศเป็น 6 แบบ คือ (อ้างถึงในวิมมา ธรรมปรีชา, 2533 :16)

1. การยักคิ้วหลิวตา และการชำเลืองมองดูรูปร่างของผู้หญิงอย่างนานมากเกินไป
2. การพยายามสัมผัสตัวของฝ่ายหญิงอยู่เสมอ
3. การขู่ผู้หญิงให้ยอมจำนนต่อการคาดคั้นหรือการเห็บแนม
4. การจับตัวผู้หญิงซึ่งอยู่กันตามลำพังเพื่อความใกล้ชิดทางเพศซึ่งเป็นการฝืนใจของฝ่ายหญิง
5. การชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผย โดยมักจะขู่เรื่องการให้ออกจากงาน หรือส่งเสริมด้วยการเลื่อนตำแหน่ง
6. การมีความสัมพันธ์ทางเพศโดยการฝืนใจฝ่ายหญิง

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการคุกคามทางเพศ มีผู้ให้ความหมายและมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปแต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันก็คือ การแสดงพฤติกรรมที่สื่อความหมายในเรื่องเพศโดยที่ฝ่ายถูกคุกคามรู้สึกไม่พอใจและไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งก็มีทั้งการใช้วาจา การสัมผัสกาย หรือการแสดงสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายในทางเพศ แม้บางรายอาจจะมี ความรุนแรงน้อย แต่บางรายก็มีความรุนแรงมาก ซึ่งดูได้จากสาเหตุของปัญหาความรุนแรง แนวทางแก้ไข และตัวของผู้ถูกคุกคามเองว่ามีความวิตกกทุกหรือรอนเพียงใด

พ.ต.ท. โชติวีเชียร วิเชียรโชติ ผู้อำนวยการศูนย์เตือนภัยผู้หญิง ได้กล่าวถึงการจำแนกถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดภัยคุกคามทางเพศของผู้หญิง ประกอบด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน คือ ความคิดในตัวของผู้หญิง ที่มองโลกในแง่ดี และมีความเกรงใจผู้อื่นโดยคิดว่าการยินยอมไปกับผู้อื่นทั้งคนคุ้นเคย หรือคนแปลกหน้าที่เพิ่งพบกันว่าจะไม่มีอะไร เช่น ยอมขึ้นรถไปกับผู้ชาย เพียงแค่คำว่า “ไม่ไว้ใจหรือ” เมื่อผู้หญิงยอมขึ้นรถไปด้วยทั้งที่มองสถานการณ์ก็รู้ว่าไม่ปลอดภัย สุดท้ายถูกกระทำมีดีมีร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยธรรมชาติผู้หญิงยังมีลักษณะนิสัยขี้ตกใจ เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นมามักจะควบคุมสติไม่ได้ วิธีแก้ไข คือ ตัวผู้หญิงเองที่ต้องตระหนักว่าภัยร้ายวันทั้งหลายอยู่รอบตัว และจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้ ต้องคิดไว้เสมอว่าหากตกอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวจะทำอย่างไร โดยจะต้องรู้จักสังเกต ระวังระวังภัย

ปัจจัยภายนอก เกิดจากปัจจัยเสี่ยง 3 อย่าง คือ

1. สถานที่เสี่ยง ประกอบด้วย สถานที่เปลี่ยว สถานที่ไม่มีผู้คนเข้าออก หรือเข้าออกได้เพียงทางเดียว ห้องที่ปิดมิดชิดและอาจถูกปิดล็อกได้ง่าย แม้กระทั่งห้องของเพื่อนชาย ก็อาจไม่ปลอดภัย สถานบันเทิงเรีงรมย์ต่างๆ ซึ่งมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตัวผู้หญิงอาจถูกหยอหยามมอมเหล้า

2. เวลาเสี่ยง เนื่องจากสถิติพบว่าคดีอาชญากรรมมักเกิดในเวลากลางคืน มากกว่ากลางวัน ช่วงเวลากลางคืนจึงเสี่ยงกว่าเวลากลางวัน อย่างไรก็ตามแม้เป็นช่วงเวลากลางวันก็เชื่อว่า จะปลอดภัย เพราะกลางวันในสถานที่ทำงานช่วงเวลาพักเที่ยง การอยู่ในสถานที่ทำงานในช่วงเวลาดังกล่าวเพียงลำพังก็มีความเสี่ยงได้เช่นเดียวกัน

3. บุคคลเสี่ยง คือ บุคคลคนที่เรามีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วย อาจเป็นคนแปลกหน้า หรือแม้กระทั่งคนใกล้ชิด หากอยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสม ก็อาจไม่ปลอดภัย แต่สำหรับคนที่ไม่ควรอยู่ใกล้เลย คือบุคคลวิกลจริต คนเสพยาเสพติดที่เดินอยู่ตามป้ายรถเมล์ หากเราอยู่ใกล้บุคคลเหล่านี้อาจจะไม่ปลอดภัย เพราะหลายครั้งจะเห็นได้ว่ามีที่คนเมายาบ้า คนบ้าคลุ้มคลั่ง จับล้อคค่อผู้หญิงเป็นตัวประกัน ซึ่งก่อให้เกิดภัยผู้หญิงได้ ซึ่งจะพบได้ว่าเป็นภัยร้ายวัน

ทั้งนี้หากจำเป็นต้องไปอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อภัยคุกคามทางเพศ หนึ่งในสามปัจจัยที่กล่าวมา ถือว่ามีความเสี่ยงสูง ต้องระมัดระวังตนเองตนเอง เตรียมการป้องกันภัยสำหรับตัวเองแล้ว หากเป็นไปได้อย่าพาตัวเองไปอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเหล่านี้โดยเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม

บางครั้ง บางโอกาส หากไม่สามารถเลือกได้ เมื่อจำเป็นต้องอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง ควรต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า การมีอุปกรณ์ป้องกันตัวเองจึงถือว่าสำคัญมาก โดยเฉพาะสเปร์ยพริกไทย ซึ่งมีศักยภาพป้องกันตัวในระยะ 3 เมตร แต่ไม่แนะนำให้อาวูธ อาทิมีด ปืน หรือเครื่องช็อตไฟฟ้า เนื่องจากอุปกรณ์เหล่านี้ต้องใช้ในระยะประชิด ซึ่งผู้หญิงยากที่จะสู้แรงผู้ชายได้ จึงเหมือนเป็นการยื่นมือให้กับโจร สุดท้ายอันตรายจะย้อนกลับมาที่ตัวผู้หญิงเอง

ผู้หญิงควรปรับเปลี่ยนความคิด ต้องรู้จักดูแลตัวเอง หากตระหนักถึงภัยผู้หญิง และ ปัจจัยเสี่ยงที่ตังก้าว สมมติสถานการณ์ ไร้อุปกรณ์ เมื่อจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยง ยับยั้งไม่เข้าไป สิ่งสำคัญในการป้องกันภัย คือการมีสติ ปฏิบัติตามขั้นตอน ภัยอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นจึงอาจจะไม่เกิดกับตนเอง

ลักษณะและรูปแบบของการคุกคามทางเพศในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การคุกคามทางเพศที่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ล่วงละเมิดทางเพศโดยการสัมผัส การกระทำ การใช้สัญลักษณ์ที่แสดงความหมายเกี่ยวกับเพศ เป็นการสัมผัสทางกายโดยที่ฝ่ายหญิงหรือพนักงานสตรีผู้นั้นรู้สึกไม่พึงพอใจ และหวาดกลัวในการกระทำที่เกิดขึ้น

3) การป้องกันพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ

1. ความหมายของการป้องกัน

Harris and Guten (1979 : 28) (อ้างถึงใน สิริินทร์ ศรประสิทธิ์, 2545 : 32) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมในเชิงการป้องกัน (Protective Behavior) โดยการกระทำใดๆของบุคคลที่กระทำเป็นปกติและสม่ำเสมอที่มีวัตถุประสงค์ให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี

Becker et al.(1975 : 10 – 21) (อ้างถึงใน สิริินทร์ ศรประสิทธิ์, 2545 : 33) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรค บุคคลนั้นจะต้องเชื่อว่าเขามีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค และเป็นโรคแล้วจะเป็นอันตรายต่อชีวิตและพฤติกรรมที่ปฏิบัติ นั้นจะเป็นประโยชน์แก่เขา แรงจูงใจให้ปฏิบัติพฤติกรรมจากปัจจัยร่วมอื่นๆ ได้แก่ อายุ เพศ เป็นต้น และปัจจัยกระตุ้นได้แก่ ข่าวสาร และความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ

ดังนั้นการที่สตรีจะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศได้นั้น จะต้องมีความเชื่อว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดการล่วงเกินทางเพศ และรับรู้ว่าหากตนเองถูกล่วงเกินทางเพศแล้วจะเกิดผลเสียแก่ตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ สตรีจะมองเห็นประโยชน์ของการ

กระทำลดโอกาสเสี่ยงต่อการถูกล่วงเกินทางเพศ ประเมินสถานการณ์และหาทางแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง

2. ระดับการป้องกันการล่วงเกินทางเพศ

Caplan (1964, quoted in Bloom 1996 : 2 – 3) (อ้างถึงใน สิริจันทร์ ศรประสิทธิ์, 2545 : 33) ได้แบ่งการป้องกันทางจิตวิทยาออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การป้องกันเบื้องต้น (Primary Prevention) หมายถึงการป้องกันที่มีการจัดกิจกรรมล่วงหน้าก่อนที่เกิดปัญหา โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีโอกาสหรือสภาพการณ์ที่เสี่ยง การป้องกันในขั้นนี้เป็นการส่งเสริม ป้องกัน หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพไม่ให้เกิดปัญหา

2. การป้องกันระดับที่สอง (Secondary Prevention) หมายถึงระดับป้องกันมุ่งขจัดปัญหาให้ลดระดับความรุนแรงของปัญหา เป็นการดูแลสุขภาพหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

3. การป้องกันระดับที่สาม (Tertiary Prevention) หมายถึงระดับป้องกันที่มุ่งการเยียวยารักษา ไม่ให้ปัญหาลุกลาม และฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพโดยเร็ว

3. การป้องกันการล่วงเกินทางเพศ

ไดอาน่า (2532 : 52 – 63) ได้กล่าวไว้ในบทความ เรื่อง “การป้องกันตนเองสำหรับหญิง” และสรุปว่า ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อทางเพศ มักเกิดจากออกจากบ้านในยามวิกาล อาศัยหรือเดินทางไปที่อันตราย มีความสัมพันธ์กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีตน ชอบเที่ยวกลางคืน อยู่กับผู้ชายตามลำพัง ดื่มเหล้า แต่งตัวหรือแสดงท่าทางยั่ววน ก้ากั้น หรือเซ็กซี่ ดังนั้นหากมองในด้านการป้องกันผู้หญิงจึงไม่ควรปฏิบัติตนให้มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อทางเพศดังกล่าว

จิระประวัติ แบบประเสริฐ (2549 : 64 – 65) กล่าวถึงข้อควรระวังสำหรับหญิงในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไว้ดังนี้

1. อย่าเดินคนเดียวในที่เปลี่ยวในเวลากลางคืน

โอกาสและบรรยากาศเป็นสิ่งสำคัญ ที่อาจก่อให้เกิดเหตุร้ายขึ้นได้ และหากจำเป็นต้องเดินคนเดียว และบ้านอยู่ในซอยเปลี่ยวก็ควรนัดเวลากลับบ้านโดยให้คนทางบ้านมารองรับ

2. อย่าแต่งกายโป๊ หรือยั่ววนกามารมณ์

การแต่งกายตามสมัยนิยม เช่น สายเดี่ยว เกาะอก ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในที่เปลี่ยว แต่ผู้กระทำผิดอาจเกิดอารมณ์ทางเพศจากการแต่งกายยั่ว และไปข่มขืนผู้หญิงอื่นได้

3. อย่าไว้ใจคนรู้จัก

คดีข่มขืนที่เกิดขึ้นมากมายโดยมีผู้ต้องหาเป็นคนรู้จักหรือเป็นญาติกับหญิงที่ถูกข่มขืน จึงควรระวังตนอยู่เสมอ อย่าไว้ใจใครที่เป็นผู้ชายโดยคิดว่าเป็นเพื่อน ญาติ คนแปลกหน้าเราอาจจะระวังแค่คนกันเองที่เรารู้จักเราอาจจะตายได้ เมื่อคนใกล้ชิดเหล่านี้ก่อเหตุร้ายขึ้นมา มักจะฆ่าปิดปากเพื่อป้องกันความผิด

4. การพกอุปกรณ์ป้องกัน

มีผู้หญิงพกพาอาวุธติดตัวเพื่อป้องกันตัวยามที่เกิดเหตุคับขัน แต่ต้องพึงระวังในสภาวะเช่นนั้นอาจจะตกใจและสรีระร่างกายผู้หญิงอ่อนแอกว่าผู้ชาย อาวุธเช่น มีดพก อาจจะถูกแย่งและกลับมาทำร้ายผู้หญิงได้ ควรพกพาสเปร์ยพริกไทย เพื่อยับยั้งการกระทำชั่วขณะพอให้วิ่งหนี หรือตะโกนให้คนอื่นช่วยได้

การป้องกันตนเองของผู้หญิงจากภัยอาชญากรรม (โชติวิเชียร วิเชียรโชติ, 2550)

กล่าวถึงการป้องกันตนเองจากการถูกล่วงเกินทางเพศไว้ว่า

1. หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่เปลี่ยวหรือสถานที่ที่ไม่ปลอดภัยต่อสวัสดิภาพของสตรี เช่น มุมตึก ลานจอดรถ สถานเริงรมย์ต่างๆ
2. เลือกใช้พาหนะเดินทาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และแจ้งให้ครอบครัวทราบว่า จะไปไหน
3. ฝึกสังเกตสิ่งรอบตัว กรณีที่สังเกตเห็นสิ่งผิดปกติจะได้หลีกเลี่ยงและป้องกันได้ เช่น มีคนติดตามอย่างมีพิรุณ ไม่ควรเข้าบ้านตนเอง แต่ควรไปหาเพื่อนที่นำไว้ใจได้ หรือไปสถานีตำรวจ
4. หากจะถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือทำร้ายร่างกาย ต้องตั้งสติ และหาทางออกที่ปลอดภัย เช่น พุดถ่วงเวลา และหาทางหนีร้องว่าไฟไหม้ ฯลฯ แต่หากคนร้ายมีอาวุธต้องคิดถึงการรักษาชีวิตไว้ก่อน

5. เรียนรู้ทักษะศิลปะการต่อสู้ และการป้องกันตนเอง
6. เมื่อตัดสินใจทำงานใดๆ ต้องตรวจสอบข้อมูลจากผู้รู้ หรือแหล่งงานให้แน่ชัดเสียก่อน

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา

การป้องกันการถูกข่มขืนสำหรับผู้หญิง มีข้อปฏิบัติตนเองดังต่อไปนี้คือ (สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2541 : 16)

1. อย่าแต่งกายด้วยการใช้เสื้อผ้าที่ยั่ววนอารมณ์ผู้ชาย
2. การแต่งกายของผู้หญิง ควรรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเอาไว้ เพราะการแต่งกายเลียนแบบชาวตะวันตกด้วยการใช้เสื้อผ้าที่โชว์สัดส่วนเป็นชนวนอย่างหนึ่งที่เกิดการข่มขืนกระทำชำเราหรืออนาจารขึ้นได้
3. ผู้หญิงไม่ควรเดินทางไปไหนมาไหนโดยลำพังคนเดียว โดยเฉพาะตามตรอกซอกซอยที่เปลี่ยวหรือค้ำมืด ควรหาเพื่อนร่วมเดินทางไปด้วย
4. ไม่ควรขึ้นรถจักรยานยนต์เมื่อมีคนแปลกหน้าชวนให้ขึ้น
5. เมื่อมีคนมาตีสนิททำนองรู้จัก หรือเป็นเพื่อนเก่ามาก่อน แต่ความจริงแล้วไม่เคยรู้จักกับผู้นั้นเลย ให้พยายามหลีกเลี่ยงบุคคลเช่นนี้ และชี้แจงต่อบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงให้ทราบ
6. พยายามหลีกเลี่ยงงานราตรีสโมสรต่างๆ นอกจากจะมีคนสนิทหรือญาติคอยรับส่ง จะปลอดภัยกว่าที่จะไปไหนมาไหนโดยลำพัง
7. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้มาไหนไปไหนกับคนที่ไม่สนิท
8. เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องออกนอกบ้านในยามค่ำคืน และไม่สามารถที่จะให้ใครติดตามไปด้วยได้ ควรบอกให้ทางบ้านทราบว่าจะไปที่ไหน ไปพบใคร ไปอย่างไร และกลับเมื่อไหร่

เพราะอาจจะถูกบุคคลที่ต้องการจะไปหา ล่อลวงไปในทางที่ไม่ดีได้ ควรพกพาบัตรประจำตัวประชาชนด้วยทุกครั้งเมื่อออกจากบ้าน

สิรินทร์ ศรประสิทธิ์ (2545 : 65) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ที่กลุ่มนักเรียนหญิงควรให้ความสำคัญและนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นการป้องกันการล่วงเกินทางเพศ ได้แก่

1. พฤติกรรมการแต่งกาย คือ การไม่แต่งกายล่อแหลม เช่น การใส่สายเดี่ยว นุ่งสั้นรัดรูป ร้างจนเห็นสัดส่วน เปิดเผยเห็นเนินอกและสะโพก
2. พฤติกรรมทางวาจา คือ ไม่ใช้คำพูดที่มีลักษณะเชยชวน ทำท่าย หรือยั่วอารมณ์ทางเพศ
3. พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ คือ การไม่เที่ยวกลางคืนหรือเที่ยวในสถานเริงรมย์
4. พฤติกรรมการใช้สารเสพติด คือ ไม่ดื่มสุราของมึนเมา หรือยาเสพติด
5. พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อ คือ การไม่เปิดรับสื่อลามก ทั้งทางหนังสือ วีดีโอ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น
6. พฤติกรรมเกี่ยวกับการเดินทาง คือ การไม่ไปในสถานที่เปลี่ยว หรือไม่อยู่ลำพังในที่ที่ไม่ปลอดภัย
7. พฤติกรรมการคบเพื่อน คือ การไม่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น ชอบเที่ยวกลางคืน แต่งตัวล่อแหลม พูดเชยชวน ทำท่ายเพศตรงข้าม
8. พฤติกรรมการใช้ศิลปะป้องกันตัว คือ การฝึกศิลปะป้องกัน คือ การฝึกศิลปะป้องกันตัว เช่น ยูโด คาราเต้ เป็นต้น และการใช้อุปกรณ์ทุ่นแรง เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า สเปรย์ต่างๆ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ หมายถึง การปฏิบัติตนของสตรีเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกล่วงเกินทางเพศ ได้แก่ การไม่แต่งกายล่อแหลม การไม่ใช้คำพูดลักษณะเชยชวน การไม่ไปในสถานที่เปลี่ยวหรือไม่อยู่คนเดียวตามลำพัง เลือกลงขันพาหนะเดินทาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัย การไม่ไว้ใจคนแปลกหน้าแม้กระทั่งเพื่อน ญาติ และการเรียนรู้ทักษะศิลปะการป้องกันตนเอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการป้องกันเบื้องต้น (Primary Prevention) เป็นระดับการป้องกันที่ปฏิบัติการได้ล่วงหน้าก่อนเกิดการล่วงเกินทางเพศ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้พนักงานถูกคุกคามทางเพศพร้อมทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

4) ผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่มีต่อผู้ถูกรังแกทางเพศ

การคุกคามทางเพศจะมีผลกระทบอย่างมากมายต่อเหยื่อ/ผู้ถูกรังแกทางเพศ โดยเฉพาะในการทำงาน จะเห็นได้ว่าการศึกษาของ U.S. Merit Systems Protection Board จากการสุ่มตัวอย่างพบว่า ประมาณ 25% ของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำงานเนื่องจากถูกคุกคามทางเพศ (Kaye et al., 1994 : 410) นอกจากนี้การคุกคามทางเพศยังมีผลต่อทางเศรษฐกิจและการศึกษาของผู้ถูกรังแกอีกด้วย เช่น ความสามารถในการศึกษา การทำงาน โอกาสก้าวหน้าในการทำงานความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จนกระทั่งความมั่นใจในการทำงานลดลง ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ถูกรังแกลดลง ยังพบด้วยว่าประมาณ 90% เกิดความผันแปรทางด้านอารมณ์ (Cherney 1994 : 13 – 15) คือเกิดความเครียด มีอารมณ์โกรธ กลัว ซึมเศร้า อยากร้องไห้โดยไม่ทราบสาเหตุ มีความวิตกกังวล และรู้สึกต่ำต้อย คิดอยู่เสมอว่าทำไมเหตุการณ์เช่นนี้จึงเกิดขึ้นกับตนเอง นอกจากผลกระทบทางด้านจิตใจแล้ว ยังมีผลกระทบทางด้านร่างกายด้วยเช่น เบื่ออาหาร รับประทานอาหารไม่ค่อยได้ ซึ่งเกิดจากความวิตกกังวล (วิภาภรณ์ คงเจริญ 2530 : 22 – 23) นอนหลับไม่สนิท ปวดศีรษะไม่ทราบสาเหตุ นอนไม่ค่อยหลับ พักผ่อนได้น้อย ไม่มีสมาธิ และอาจมีปัญหาทางด้านระบบทางเดินลมหายใจ และ/หรือระบบทางเดินปัสสาวะ ซึ่งอาการดังกล่าวจะเป็นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมทางเพศที่ถูกคุกคามและการปรับตัวของผู้ถูกรังแกทางเพศเอง

การคุกคามทางเพศมีผลกระทบทั้ง 2 ด้านคือ กระทบต่อบุคคลและกระทบต่อองค์กร ซึ่งหมายถึงสถานที่ทำงานและสถานศึกษา โดยส่วนบุคคลนั้นจะมีผลกระทบอย่างมากต่อจิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ถูกรังแกทางเพศ ซึ่งถ้าเกิดในสถานที่ทำงาน ก็จะทำให้ผู้ถูกรังแกทางเพศต้องสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ เช่นในกรณีที่ผู้ถูกรังแกทางเพศต้องออกจากงาน หรือโอกาสในความก้าวหน้าในการทำงานลดลง แต่ถ้าเกิดกับนักเรียน/นักศึกษาแล้วคุณภาพในการศึกษาก็จะลดลง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้ถูกรังแกทางเพศและอาจมีผลต่อบุคคลที่อยู่รอบข้างไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงานและสังคมรอบข้างของผู้ถูกรังแกทางเพศ สำหรับผลกระทบต่อองค์กร ซึ่งหมายถึงสถานที่ทำงานและสถานศึกษานั้นจะทำให้

สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย ทำให้มีการปรับเปลี่ยนผู้ทำงานอยู่เสมอ ขวัญและกำลังใจของผู้ทำงานลดลง ซึ่งทำให้ผลผลิตของงานที่ทำลดลงด้วย (King 1995 : 48 อ้างถึงในศรีทัย สีทิพย์, 2541 : 12)

2.1.2) แนวคิดและทฤษฎีเชิงจิตวิทยา

1) ทฤษฎีการปรับตัว การเผชิญปัญหาและการป้องกันตนเอง

การดำรงชีวิตของคนเรานั้นต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องการการแก้ไขตลอดเวลา เพราะบางครั้งไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความเครียด หรือไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการทุกอย่างได้จึงจำเป็นต้องหาทางเอาชนะอุปสรรค ต้องตัดสินใจเลือกและต้องใช้ความอดทนในการรอคอยสิ่งที่ดีกว่าเป็นประโยชน์สำหรับตนเอง ซึ่งแต่ละบุคคลนั้นก็มียุทธศาสตร์ในการตอบสนองเมื่อประสบกับอุปสรรคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จึงอาจสรุปได้ว่าเป็นสิ่งปกติในการปรับตัวของบุคคลเรา

เมื่อบุคคลมีปัญหาหรือความคับข้องใจเกิดขึ้น บุคคลนั้นต้องพยายามแก้ไขปัญหาหรือความคับข้องใจโดยนำเอาหลักของการเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีตมาช่วยแก้ไขปัญหาคงแต่ถ้าเมื่อบุคคลไม่สามารถแก้ไขปัญหาคับข้องใจที่เกิดขึ้นได้ก็ทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกวิตกกังวลเป็นทุกข์ ซึ่งอาจทำให้การดำรงชีวิตที่เคยปกตินั้นต้องชะงักงัน และในที่สุดเมื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ บุคคลนั้นก็ถึงจุดวิกฤตหรือในบางครั้งอาจเรียกเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจว่า “สถานการณ์วิกฤต” โดยบุคคลนั้นมักจะไม่นับว่าจะจัดการกับปัญหาอย่างไร เพราะวิธีการแก้ไขปัญหาค่อยๆ ใช้มาในชีวิตประจำวันนั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งทำให้ความวิตกกังวลและความเครียดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งระยะการเกิดภาวะวิกฤตินั้นสามารถประมวลได้ 3 ระยะ คือ (Fortinash& Holoday – worrect 1996 : 490 อ้างถึงใน นันทวัฒน์ อาศิริพจนกุล, 2551 :37)

1. บุคคลนั้นได้รับการกระตุ้นจากเหตุการณ์หรือภาวะกดดันอย่างต่อเนื่องและบุคคลนั้นรู้สึกไม่สุขสบาย
2. ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาค่อยๆ เมื่อมีภาวะกดดันอย่างต่อเนื่อง
3. มีการเพิ่มขึ้นของเหตุการณ์หรือภาวะที่กดดัน

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการเกิดภาวะวิกฤตนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ (Johnson 1997 : 791)

1. ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาที่เคยมีมา
2. วิธีทางหรือแนวทางที่บุคคลนั้นมองปัญหา
3. การช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

จะเห็นได้ว่าปัญหาแต่ละปัญหาที่บุคคลได้ประสบนั้น ถ้าปัญหาใดสามารถแก้ไขได้ก็ถือว่าบุคคลนั้นสามารถแก้ไขหรือทำการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม แต่ถ้าบุคคลนั้นทำการแก้ไขหรือปรับตัวไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจและหากปล่อยไว้โดยไม่ได้รับการแก้ไขหรือช่วยเหลือก็จะกลายเป็นภาวะวิกฤต ซึ่งจะมีผลเป็นอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น

กลไกการปรับตัว เป็นพฤติกรรมอัตโนมัติที่จะช่วยให้มนุษย์ป้องกันตนเองจากความวิตกกังวล และขณะเดียวกันก็ช่วยรักษาคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนไว้ ช่วยให้บุคคลมีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข กลไกการปรับตัวไม่เป็นผลดีต่อการเจริญเติบโตทางสุขภาพจิต การเติบโตของโครงสร้างทางจิตก็คือ สภาพที่ความเป็นตนเอง ความคิดรวบยอดที่อยากให้เป็นไปและพฤติกรรมในสังคมของบุคคลคนนั้นอยู่ในลักษณะที่สมดุลกัน แต่ภาวะความสมดุลเช่นนี้จะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น ความเป็นตัวเองจะมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ 2545 : 101 – 103) ซึ่งกลไกการปรับตัวมีมากมายหลายรูปแบบ บางแบบก็นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากกว่าแบบอื่นเพราะให้ผลดีกว่า (คณาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2535 : 404 – 409 , สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2525 : 101 – 121 และ Runyon 1984 : 176 – 200)

1. การเก็บกด (Repression) หมายถึง การเก็บกด ความผิด ความต้องการ หรือความกลัวที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความปวดร้าวอย่างรุนแรง มิให้ผุดเข้ามาในจิตสำนึก กลไกการป้องกันตนเองเช่นนี้ถือว่ามีคุณค่าน้อยที่สุดด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ

1.1 การเก็บกด มิใช่วิธีที่จะช่วยให้เจ้าของปัญหาได้ระบายความเครียดทางจิตที่เกิดจากการกระตุ้นไปได้เช่นแบบอื่น เช่น การชดเชย (Compensation) หรือการฝันเฟื่อง (Fantasy) การเก็บกดไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหอะไรทั้งสิ้นนอกจากจะเป็นการกักขังความรู้สึกมิให้แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบออกมาเท่านั้น

1.2 การเก็บกดจะยิ่งเพิ่มความทุกข์ทรมานให้แก่ผู้ที่ปรับตัวไม่สำเร็จ เพราะจะทำให้เกิดความกลัว และทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นแบบแปลกๆ อย่างไม่รู้เหตุผล

1.3 การเก็บกดจะจำกัดการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้จิตใจเกิดความว้าวุ่น ซึ่งส่งผลให้คนเราไม่สามารถคิดหาวิธีการปรับตัวใหม่ที่ดีกว่าได้

2. การกระทำตรงกันข้าม (Reaction Formation) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับความรู้สึกตนเอง หรือตรงกันข้ามกับแรงผลักดันที่อยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ เป็นการกลบเกลื่อนเรื่องที่ไม่สบายใจ โดยปกติแล้วจะแสดงออกมาในรูปแบบเกิดความเป็นจริง

3. การถดถอย (Regression) กลไกชนิดนี้ใช้กันมากในสภาวะการณ์ที่เคร่งเครียดกดดัน ว้าวุ่นใจหรือมีภัยอันตราย พฤติกรรมที่ยอมแพ้ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นพฤติกรรมที่กลับสู่พฤติกรรมที่เคยใช้ได้ในกาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในช่วงชีวิตที่แล้วๆมาทั้งหมดที่พฤติกรรมเหล่านั้นได้รับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเป็นรูปแบบการปรับตัวที่มีลักษณะดีขึ้นกว่าเดิม เพราะเมื่อบุคคลหาทางแก้ไขปัญหาและผ่อนคลายความเครียดไม่สำเร็จ ก็มักจะหวนกลับไปหาวิธีการดั้งเดิมที่เคยใช้ได้ผล ซึ่งอาจจะแสดงออกในรูปของพฤติกรรม คำพูด หรือผละกำลัง

4. การปฏิเสธ (Denial) หมายถึง การไม่ยอมรับรู้ อารมณ์ ความคิด พฤติกรรม หรือสถานการณ์บางอย่างที่ทำให้เกิดความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง บุคคลนั้นจะปฏิเสธไม่ยอมรับสิ่งเหล่านั้นที่เกิดขึ้นกับชีวิต และทำเสมือนว่าตนเองไม่ได้รับความกระทบกระเทือนจากเหตุการณ์เหล่านั้น

5. การย้ายที่ (Displacement) หมายถึง กลไกการปรับตัวโดยการบิดเบือนความจริง อีกแบบหนึ่ง โดยการโยกย้ายหรือการเปลี่ยนอารมณ์ที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของใดสิ่งของหนึ่งไปยังบุคคลอื่นหรือสิ่งของอื่นที่ไม่เกี่ยวกับภาวะอารมณ์นั้นเลย

6. การแยกตัว (Isolation) หมายถึง กลไกการปรับตัวเมื่อบุคคลเกิดความคับข้องใจและเกิดปัญหาหลังจากที่บุคคลนั้นได้ทดลองหาทางออกด้วยกลไกต่างๆ แล้วไม่ได้ผลจนกระทั่งพบว่าวิธีหลบหนีสถานการณ์ที่ร้ายแรงไปสู่ความเจ็บป่วย หรือความบกพร่องทางด้านร่างกาย ซึ่งวิธีการนี้ทำให้คนเราสามารถหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาเสียได้ การหนีความจริงหรือสถานการณ์แบบนี้ คนส่วนใหญ่มักไม่เข้าใจและไม่ยอมเชื่อว่าเป็นความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น ซึ่งอาการเจ็บป่วยกะทันหันที่เกิดขึ้นกับคนเพื่อหลบเลี่ยงปัญหาด้วยกลไกเช่นนี้ เป็นอาการที่เป็นจริงๆ

มิใช่เป็นการเสแสร้ง เช่น เมื่อบุคคลนั้นประสบกับปัญหาหรือภาวะเครียดขึ้นบ่อยครั้ง บุคคลนั้นจะเริ่มรู้สึกว่าตนเองไม่สบาย เริ่มปวดศีรษะทานอาหารไม่ได้ ท้องเสียและไม่สามารถที่จะทำงานได้ เป็นต้น กลไกการปรับตัวนี้ หากนำมาใช้ประจำก็จะทำให้เกิดผลร้ายได้ เพราะจะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นโรคประสาท หรือถึงขั้นเป็นโรคจิต

วิธีการเผชิญปัญหาและกลไกการป้องกันตัว

คาร์เวอร์ ไชย์เยอร์และไวน์ทรอบ (Caver, Scheier & Weintraub 1989 อ้างถึงในภัทรสุดา ฮามอำไพ 2539 : 26 – 28 และสุภาพรณ โคตรจรัส 2539 : 6 – 7) ได้รวบรวมวิธีการเผชิญปัญหาโดยใช้ทฤษฎีพื้นฐานของโพล์คแมนและลาซาร์สและรูปแบบการกำกับตนเอง (Self – Regulation) เป็นหลักและได้เพิ่มเติมวิธีการแก้ปัญหาใหม่ทั้งหมด 13 ด้านดังนี้

1. การลงมือกระทำการเผชิญปัญหา (Active coping) เป็นกระบวนการในการแก้ปัญหาเพื่อขจัดหรือกำจัดสิ่งทีก่อให้เกิดความเครียด รวมถึงวิธีการปฏิบัติโดยตรง โดยมีความพยายามในการเผชิญปัญหา และพยายามดำเนินการเผชิญปัญหาตามขั้นตอนมากยิ่งขึ้น
2. การวางแผน (Planning) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาโดยการคิดหาวิธีการเผชิญต่อความเครียด รวมถึงหากลวิธีในการเผชิญปัญหาโดยคิดเป็นขั้นตอนในการกระทำและหาทางที่จะจัดการกับปัญหาได้อย่างดีที่สุด
3. การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง (Suppression of Competing Activities) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาโดยการระงับสิ่งทีมาเกี่ยวข้อง หรือวิธีทางทีจะมารบกวนความใส่ใจในการเผชิญปัญหาเพื่อทีจะมีวิธีในการเผชิญปัญหาอย่างเต็มที่
4. การชะลอการแก้ปัญหา (Restraint Coping) ซึ่งในบางครั้งในการแก้ไขปัญหา ต้องรอโอกาสทีเหมาะสมทีจะสามารถใช้วิธีการเผชิญกับสิ่งทีทำให้เกิดความเครียดได้โดยไม่ลงมือทำเมื่อยังไม่ถึงเวลา
5. การค้นหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาสิ่งช่วยเหลือ (Seeking Social Support for Instrumental Reasons) เป็นความต้องการการช่วยเหลือจากผู้อื่นทั้งในด้านรายละเอียดและสถานการณ์ในขณะนั้น

6. การค้นหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับกำลังใจ (Seeking Social Support for Emotional Reasons) สำหรับบุคคลที่รู้ว่าตนเองไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์ ทำให้เกิดความเครียด ซึ่งจำเป็นต้องการกำลังใจและความเห็นอกเห็นใจจากบุคคลอื่น แต่ถ้าบุคคลใช้วิธีการนี้เพียงเพื่อระบายความรู้สึก ไม่พยายามแก้ปัญหา วิธีการดังกล่าวจะไม่ช่วยในการปรับตัวมากนัก

7. การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเจริญเติบโต (Positive Reinterpretation and Growth) เป็นการจัดการกับความกดดันทางอารมณ์มากกว่าเป็นการเผชิญกับความเครียด โดยการมองสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดในทางที่ดีด้วยการทำให้สถานการณ์นั้นที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นวิธีการลดความทุกข์ แต่จะยังนำบุคคลให้มุ่งสู่การลงมือแก้ปัญหาโดยตรง

8. การพึ่งศาสนา (Turning to Religion) การใช้วิธีการศาสนาเช่น การสวดมนต์ ทำสมาธิ ซึ่งเมื่อบุคคลเกิดความเครียดจะหันไปพึ่งศาสนาด้วยเหตุผลต่างๆ บางคนจากใช้เป็นที่พึ่งทางใจ บางคนอาจใช้เป็นหนทางในการตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเจริญเติบโต หรือใช้เป็นกลวิธีในการลงมือกระทำ

9. การยอมรับ (Acceptance) เป็นการยอมรับความเป็นจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบว่าบุคคลนั้นพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์นั้น

10. การปฏิเสธ (Denial) เป็นการปฏิเสธต่อสถานการณ์ต่อสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด ปฏิเสธความเป็นจริงและไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด

11. การระบายออกทางอารมณ์ (Focus on and Venting of Emotions) เป็นการเน้นที่ความเครียดการระบายออกทางอารมณ์ ด้วยการเพิ่มความตระหนักต่อความกดดันทางอารมณ์และการระบายความรู้สึกเหล่านั้นออกไป แต่ถ้าใช้อย่างต่อเนื่องเกินไป บุคคลนั้นจะเกิดความซึมเศร้าไม่ก้าวหน้าไปสู่การหาทางแก้ปัญหาโดยตรง แต่ถ้าเป็นวิธีการระบายอารมณ์เป็นช่วงกับการสูญเสียแล้วหันมาพิจารณาหาทางแก้ปัญหาก็จะช่วยให้แก้ปัญหาได้

12. การไม่แสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral Disengagement) เป็นการลดความพยายามของบุคคลในการเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด รวมถึงการละทิ้งความพยายามที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมาย มักเกิดกับบุคคลที่คิดว่าตนเองจะสูญเสีย ไม่มีทางชนะอุปสรรคนั้น

13. การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด (Mental Disengagement) เป็นวิธีการลดความกดดันทางอารมณ์ โดยไม่คิดถึงวิธีการที่จะเผชิญปัญหา กับสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่คิดถึงเป้าหมายที่มีอุปสรรคขัดขวาง โดยใช้กิจกรรมอื่นเพื่อที่จะไม่คิดถึงปัญหารวมถึงการฝึกลงวัน การนอน การช้อปปิ้ง เป็นต้น การใช้กิจกรรมเหล่านี้จะขัดขวางการแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์

การถูกคุกคามทางเพศ เป็นพฤติกรรมเผชิญความเครียด อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบที่ซับซ้อนเป็นกระบวนการที่มีความคิดอย่างต่อเนื่องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะพิจารณาถึงกระบวนการเผชิญปัญหาเพื่อลดความเครียดโครงสร้างวิธีการเผชิญปัญหาที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้แก่ รูปแบบวิธีการเผชิญปัญหาทั้งหมด 13 ด้าน สามารถแบ่งวิธีการเผชิญปัญหาได้ทั้งหมด 3 กลุ่มคือ (Carver, Scheier, and Weintraub 1989 อ้างถึงในภัทรสุดา ฮามอำไพ 2539 : 28 – 29)

1. วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหา (Problem – Focus coping) ได้แก่ การลงมือกระทำการเผชิญปัญหา (Active coping) การวางแผน (Planning) การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง (Suppression of Competing Activities) การชะลอการแก้ปัญหา (Restraint Coping) การค้นหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาสิ่งช่วยเหลือ (Seeking Social Support for Instrumental Reasons) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการความคิดทางปัญญา ในการประเมินสถานการณ์และการจัดการกับสถานการณ์ที่มาคุกคาม โดยการมุ่งเน้นแก้ไขที่ตนเองหรือแก้ไขสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้สถานการณ์ดีขึ้น เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การกำหนดขอบเขตปัญหาการหาข้อมูลเพิ่มเติม การนำเอาประสบการณ์ในอดีตมาช่วยในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

2. วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นอารมณ์ (Emotional – Focus coping) ได้แก่ การค้นหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับกำลังใจ (Seeking Social Support for Emotional Reasons) การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเจริญเติบโต (Positive Reinterpretation and Growth) การพึ่งศาสนา (Turning to Religion) การยอมรับ (Acceptance) การปฏิเสธ (Denial) เป็นพฤติกรรมปรับตัวที่เกิดจากการแก้เพื่อทำการประเมินปัญหาและจัดการกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดโดยการปรับเปลี่ยนอารมณ์และความรู้สึกเครียด ซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาโดยตรงเพียงแต่ลดความรู้สึกเครียดลงเท่านั้น เช่น การใช้กลไกการป้องกันทางจิต ได้แก่ การหลีกเลี่ยง การถดถอย การเห็นเป็นเรื่องเล็ก การเลือกสนใจเฉพาะสิ่ง การมองเห็นในสิ่งที่ดีของการ

เหตุการณ์นั้น และการมองหาคุณค่าในสิ่งนั้น ได้แก่ การออกกำลังกาย การทำสมาธิ การดื่มสุรา เป็นต้น

3. การเผชิญปัญหาในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การระบายทางอารมณ์, การไม่แสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral Disengagement) การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด (Mental Disengagement)

โดยทั่วไปบุคคลจะใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาในกรณี que เห็นว่าตนเองสามารถจะจัดการกับปัญหาได้ และมักใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์เมื่อเห็นว่าการปัญหานั้นเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ การเผชิญปัญหาที่จะให้ผลดีที่สุด คือการใช้กลวิธีทั้ง 3 แบบดังกล่าวให้ช่วยเสริมซึ่งกันและกัน นำไปสู่การจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภาพวรรณ โคตรจรัส 2539 : 4)

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ปัญหา

บุคคลใดที่สามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้ดีหรือไม่นั้น มีองค์ประกอบที่สามารถกำหนดแนวทางพฤติกรรมปรับตัวซึ่งเป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพ วิธีการเผชิญความเครียดของบุคคลจะมีความแตกต่างกันออกไปและจะประสบผลสำเร็จในการเผชิญปัญหามากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับแหล่งสนับสนุนของบุคคลนั้นๆ ซึ่งเป็นแหล่งภายในและภายนอกของบุคคล (Folkman 1984 : 842 อ้างถึงในนันทวัฒน์ อาศิริพจนกุล, 2551 : 47) ดังต่อไปนี้

1. ภาวะสุขภาพและพลังกำลัง (Health and Energy) ในบุคคลที่มีความเจ็บป่วยมักจะไม่มีความพร้อมในการแก้ไขและหาวิธีชนะความเครียดที่กำลังประสบได้ ซึ่งต่างกับบุคคลที่มีสุขภาพจิตจะมีความแข็งแรง ความทนทานต่อปัญหาและภาวะเครียดต่างๆ ได้

2. ความเชื่อในทางบวก (Positive Beliefs) เป็นแหล่งทางจิตใจที่ทำให้บุคคลมีความหวังและสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ที่เลวร้ายลงได้ โดยเชื่อในความสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ แต่ความเชื่อดังกล่าวไม่ได้เป็นผลดีในการชนะความเครียดเสมอไป เช่นความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตา ซึ่งเป็นความเชื่อในอำนาจภายนอกทำให้บุคคลหมดหวังไม่สามารถปรับตัวได้ดี บุคคลที่เชื่อความสามารถของตนเองจะมีพฤติกรรมปรับตัวแตกต่างจากผู้ que เชื่ออำนาจนอกตน

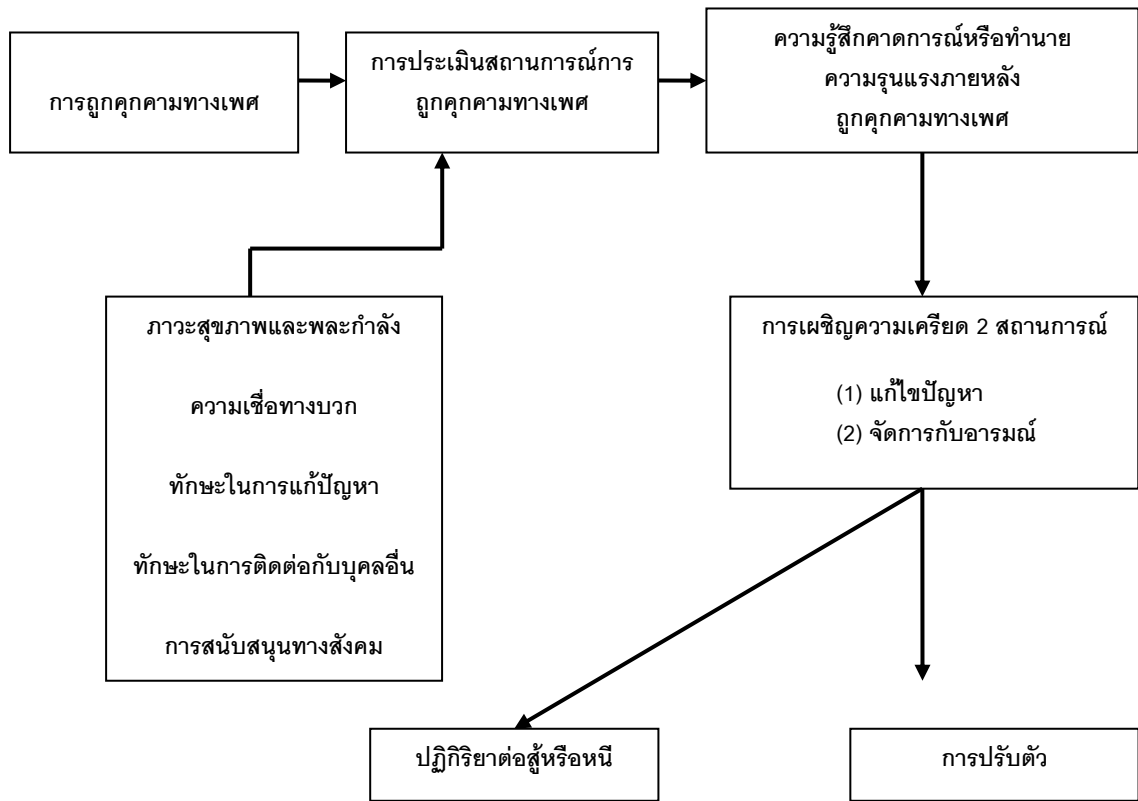
3. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถของแต่ละบุคคล ที่จะรวมความสามารถในการหาข้อมูล การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อแยกแยะปัญหา ค้นหา การแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียของการกระทำนั้น วิธีนี้จะเป็นการศึกษาพลังในตนเองที่ได้รับจากประสบการณ์การสะสมความรู้ ความฉลาดและความสามารถในการควบคุมตนเอง

4. ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นแหล่งทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์ต่อการเผชิญปัญหา แสดงความสามารถในการติดต่อกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะขอความร่วมมือ ทักษะในการติดต่อกับบุคคลอื่นๆ จะช่วยในการส่งเสริมให้บุคคลจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น

5. การสนับสนุนทางด้านสังคม (Social Support) การได้รับสนับสนุน ทางด้านอารมณ์ ได้รับข้อมูลและสิ่งของ เป็นการเพิ่มแหล่งทรัพยากรที่เอื้อต่อการเผชิญปัญหา ซึ่งจะรวมลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมและระบบเกื้อกูลของสังคม

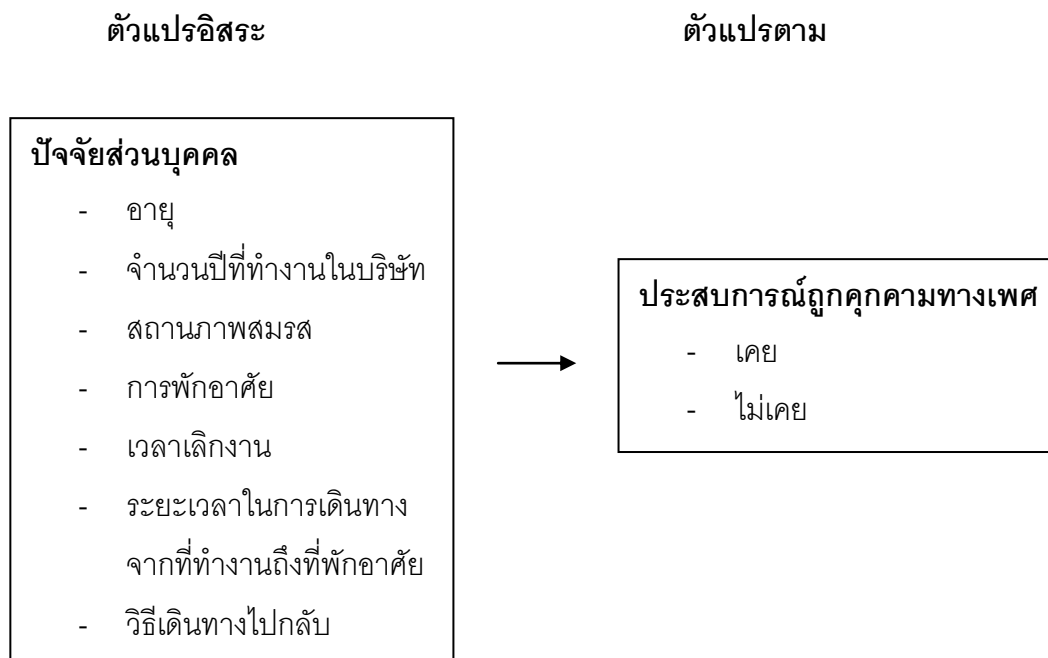
6. แหล่งทรัพยากร (Material Resources) ได้แก่ เงิน และสิ่งของต่างๆ

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญภาวะการถูกคุกคามทางเพศหรืออาจมองได้เป็นการเผชิญสภาวะเครียดแล้ว บุคคลนั้นจะสามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับแหล่งสนับสนุนของบุคคลนั้นๆ ทั้งที่เป็นแหล่งภายนอกและภายใน สถานการณ์ความเครียดนั้น บางสถานการณ์อาจใช้เพียงกลไกก็ได้ผล แต่บางสถานการณ์อาจจำเป็นต้องใช้หลายๆกลไกเข้าช่วยจึงจะสามารถแก้ไขความเครียดได้ การปรับตัวโดยการใช้ Defense และ Copy Mechanism พอที่จะสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภูมิกระบวนการเผชิญความเครียด
(ดัดแปลงจาก Clark.S 1987 : 670)

2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร วารสารกรรมและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

วิมณา ธรรมปรีชา (2533) ได้ทำการศึกษา การคุกคามทางเพศ โดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายทั้งที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และถูกจ้างตามสถานประกอบการต่างๆที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 307 คน และเพศชาย 68 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศในฐานะผู้ถูกระทำโดยตรง จำนวน 117 คน คิดเป็น 47.2% มีประสบการณ์ในฐานะที่ผู้รู้เห็นมาโดยตรง จำนวน 36 คน คิดเป็น 9.6% เคยได้รับทราบจากคำบอกเล่าของคนอื่น จำนวน 50 คน คิดเป็น 13.3% และพบว่าเพศหญิงจะมีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศ

มากกว่าเพศชาย และนักเรียน นิสิต นักศึกษาจะเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด นอกจากนั้นในส่วนของคำถามปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความเห็นว่า การคุกคามทางเพศมักเกิดขึ้นบ่อยๆ นอกสถานที่ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามที่สาธารณะ เช่น ป้ายรถเมล์ ตามถนนหนทาง เป็นต้น โดยมักจะเกิดนอกเวลาทำงาน เช่น ช่วงเวลาของการเดินทางไปทำงาน หรือกลับบ้าน เวลาซื้อของ เป็นต้น และตัวผู้คุกคามมักจะเป็นคนที่ไม่รู้จัก

สุชีลา ตันชัยนันท์ (2535) ได้วิเคราะห์ปัญหาข่มขืนและความรุนแรงทางเพศไว้ว่าปัญหาข่มขืนเป็นภาพสะท้อนของรูปแบบหนึ่งในสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ คือ ฝ่ายอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าและครอบงำ ควบคุมฝ่ายหญิงไว้ โดยรูปแบบและเนื้อหา ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคของประวัติศาสตร์

กนกพร บุญผาชาติ (2539) ได้ศึกษาความหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้หญิง โดยศึกษาในกลุ่มผู้หญิงทั้งหมด 10 กลุ่มอาชีพ จำนวน 380 คน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความหวาดกลัวอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 308 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความหวาดกลัวอาชญากรรมประเภทการข่มขืน มากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ หวาดกลัวการฆาตกรรม และการทำร้ายร่างกาย ตามลำดับ

ศรียศ สีสทิพย์ (2541) ได้ศึกษารูปแบบการปรับตัวต่อการเผชิญหน้าเมื่อถูกการคุกคามทางเพศของพยาบาลหญิงในสังกัดโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยศึกษาจากพยาบาลหญิง จำนวน 775 คน พบว่า ร้อยละ 58 เคยตกเป็นเหยื่อการคุกคามทางเพศ นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการถูกคุกคาม ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ เช่น สภาพอาคารที่อยู่ห่างไกล การมีไฟฟ้าอย่างไม่ทั่วถึงทุกทางเดิน มีการก่อสร้างอาคารมากขึ้น และปัจจัยทางด้านการรักษาความปลอดภัยที่ยังไม่มีกฎระเบียบอย่างรัดกุม ปัจจัยทั้งสองส่งผลให้เกิดการคุกคามทางเพศสูงขึ้น สำหรับผู้ถูกคุกคามนั้นพบว่า ร้อยละ 31.56 เป็นคนที่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นใครมาจากที่ใด และพบว่าเวลาที่พบรูปแบบการคุกคามทางเพศบ่อยที่สุด ได้แก่ เวลาช่วงระหว่าง 16.00 – 24.00 สำหรับแนวทางของพฤติกรรมกรตอบโต้ต่อการคุกคามทางเพศ พยาบาลหญิงเลือกที่จะใช้คำพูดปฏิเสธต่อการคุกคามทางเพศมากที่สุด

กฤตยา เลาประสพวัฒนา (2542) ได้ศึกษาการคุกคามทางเพศของสตรี กรณีศึกษา : นักศึกษามหาวิทยาลัยเกริก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุระหว่าง 20 – 21 ปีกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 และ 3 มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยอยู่กับบิดามารดา มีที่พักอยู่ไกลจากมหาวิทยาลัยเกริกและเดินทางโดยใช้บริการรถโดยสารประจำทางหรือรถตู้ ด้านข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการคุกคามทางเพศ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างจะมีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศ

มาแล้ว ซึ่งการถูกคุกคามทางเพศนั้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมของเขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการแต่งกาย รสนิยมในการเที่ยว สถานที่เที่ยว และช่วงเวลา อีกทั้งผลการศึกษายังกล่าวได้ว่า นักศึกษาสตรีของมหาวิทยาลัยเกริกส่วนมากมีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศและกล้าที่จะแสดงออกหรือกล้าเปิดเผยถึงการคุกคามทางเพศมากขึ้น ซึ่งแตกต่างกับสมัยก่อนที่สตรีมักจะมี ความละอายเมื่อถูกคุกคามทางเพศ ทำให้ไม่กล้าที่เปิดเผยข้อมูล เพราะสังคมไทยในปัจจุบันมีการ รับผิดชอบธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตของคนไทยในสังคมมากขึ้น ส่งผลให้สตรีไทยใน ยุคปัจจุบันมีรูปแบบการใช้ชีวิตไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการแต่งกาย การกินอยู่ ค่านิยมแบบ ตะวันตก ทำให้เขาเหล่านั้นมีสภาพจิตใจและความคิดโน้มเอียงไปทางวัฒนธรรมทางตะวันตก มีความกล้ามากขึ้น กล้าแสดงออก กล้าเปิดเผย มองว่าการถูกคุกคามทางเพศเป็นเรื่องปกติไม่ เสี่ยงหาย

อรพินทร์ ชูชม , นพวรรณ โชติบัณฑิต , อัจฉรา สุขารมณ (2543) ได้ศึกษาถึงการรับรู้การ ลวนลามทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยศึกษาจาก นิสิตทั้งหมด 329 คน โดย เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 253 คน และนิสิตปริญญาโท จำนวน 76 คน และอาจารย์ จำนวน 56 คน จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1. นิสิตส่วนใหญ่จำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปรับรู้ว่าการจัดการลวนลามทาง เพศนั้นเป็นพฤติกรรมด้านการเอาใจใส่ทางเพศที่ไม่ต้องการ และพฤติกรรมบีบบังคับทางเพศ เช่น การกอด จูบ ลูบคลำร่างกายบุคคลอื่น และนิสิตส่วนใหญ่จำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป ไม่ถือ ว่าเป็นการลวนลามทางเพศ เช่น การเล่าเรื่องตลกกลามก

2. นิสิตส่วนใหญ่จำนวนมากกว่าร้อยละ 77 ขึ้นไปรายงานว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ เคยทำพฤติกรรมลวนลามทางเพศใดๆ ยกเว้นพฤติกรรมมารเล่าเรื่องหรือตลกกลามกทางเพศ และนิสิตร้อยละ 64 รายงานว่า อาจารย์ทำพฤติกรรมนั้น ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ชายมากกว่า อาจารย์หญิง สาเหตุที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม

3. นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่พอใจมากที่อาจารย์ชายหรือหญิงทำพฤติกรรมลวนลาม ทางเพศต่อนิสิต

4. นิสิตมหาวิทยาลัยที่เคยมีประสบการณ์ทางเพศที่ได้รับจากอาจารย์ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการ เสนอปัญหาโดยอยู่ห่างจากอาจารย์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5. นิสิตมหาวิทยาลัยจำนวนต่ำกว่าร้อยละ 5 ที่เห็นว่ามีนิสิตและอาจารย์ บางคนมีพฤติกรรมทางเพศ โดยนิสิตส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 50 ไม่เห็นด้วยกับการที่ฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยจะอดกลั้นหรือเพิกเฉยต่อพฤติกรรมทางเพศของนิสิตและอาจารย์ที่เกิดขึ้น

ธีรพงษ์ บัวหล้า (2544) ได้ศึกษาถึงรูปแบบทางพฤติกรรมการคุกคามทางเพศในองค์การภาครัฐ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 542 ราย จาก 5 กระทรวง 5 รัฐวิสาหกิจ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการคุกคามทางเพศในองค์การภาครัฐ มีรูปลักษณะที่รุนแรงน้อยไปสู่รุนแรงมาก โดยเริ่มจากการคุกคามทางเพศโดยวาจา ไปสู่การคุกคามโดยอภัยภิรียาและนำไปสู่การคุกคามแบบสัมผัสทางร่างกาย

2. สภาพแวดล้อมในองค์การ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการคุกคามทางเพศ โดยสถานที่ทำงานที่มีอัตราส่วนเพศชายมากกว่าเพศหญิงจะเกิดการคุกคามทางเพศได้ง่ายและห้องทำงานที่มิดชิด จะเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศ

3. ผู้ถูกคุกคามจะใช้วิธีอดทน เมื่อเผชิญสถานการณ์การถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งกลายเป็นการเปิดทางให้พฤติกรรมการคุกคามทางเพศรุนแรงขึ้นจนระดับการคุกคามทางเพศทางร่างกาย

นภาพันท์ เลิศลัทธภรณ์ (2544) ศึกษาบทบาทของปัจเจกชนในการป้องกันอาชญากรรมพบว่า บทบาทในการป้องกันอาชญากรรมของปัจเจกชนควรเริ่มด้วยการทำให้ครอบครัวของตนเองเป็นครอบครัวที่สามารถผลิตประชากรที่ดีแก่สังคม ด้วยการฝึกฝนให้บุคคลในครอบครัวเป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายนอกจากนี้ บทบาทของปัจเจกชนยังสามารถกระทำได้ในฐานะผู้ป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิด โดยการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัวก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ปัจเจกชนสามารถทำการป้องกันด้วยตนเองได้

จตุรรัตน์ เอื้ออำนวย (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้หญิงไทย พบว่า ผู้หญิง กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศคือเพิ่มขึ้นในสังคมไทย คือ กลุ่มเด็กหญิงแรกรุ่น อายุระหว่าง 11 – 15 ปี ที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ถูกข่มขืนที่บ้านเพื่อนหรือคนรู้จัก โดยคนรัก เพื่อน หรือคนรู้จัก ในช่วงเวลา 22.01 – 02.00 น. ซึ่งผู้กระทำผิดทางเพศสนใจเด็กผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี (หุ่นดี ขาวอวบ ขาสวย หน้าอกใหญ่) แต่งกายล่อแหลม (นุ่งสั้น รัดรูป เสื้อ/ชุดบาง สายเดี่ยว/เกาะอก) และไม่

ระมัดระวังตัว (ยอมติดตามไปด้วย ใกล้ชิดสนิทสนม เขี่ยมืออาการมีเมามา ผ่านมาในที่เปลี่ยว ล้ำพัง) ตามลำดับ

ณัฐชากร ศรีจันทร์มาศ (2545) ได้ศึกษาถึงการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน โดยศึกษาจากพนักงานหญิงที่ทำงานในองค์กรธุรกิจ ที่มีประสบการณ์จากการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน จากองค์กรปัจจุบันหรือองค์กรที่เคยทำงานในอดีต โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานหญิงจำนวน 4 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะของพฤติกรรมการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่จะเริ่มจากความรุนแรงน้อยแล้วเพิ่มระดับขึ้นเรื่อยๆ โดยเริ่มจากการคุกคามโดยการใช้กิริยาท่าทางไปสู่การคุกคามโดยการใช้อวาจา และในขั้นสุดท้าย คือ การคุกคามโดยการใช้อำนาจ

2. ผู้คุกคามส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีอำนาจตามโครงสร้างขององค์กร หรือเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกคุกคามจึงสามารถใช้อำนาจหน้าที่บังคับข่มขู่ให้ผู้ถูกคุกคามตอบสนอง โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมักเกิดในห้องทำงานที่มีสภาพมิดชิด แยกออกจากพื้นที่อื่น และองค์กรส่วนใหญ่มีอัตราส่วนพนักงานเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทำให้เกิดพฤติกรรมการคุกคามทางเพศได้ง่าย

3. เมื่อเกิดเหตุการณ์การคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน ผู้ถูกคุกคามจะใช้วิธีการแก้ไขโดยการนิ่งเฉยและอดทนต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยคาดหวังว่าผู้ถูกคุกคามจะหยุดพฤติกรรมดังกล่าว แต่ผลที่ได้กลับตอเนื่องและมีแนวโน้มที่รุนแรงเพิ่มขึ้น

วรญา เทียนดี (2546) ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงของข้าราชการตำรวจเพศชายในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 390 คน ตัวแปรชั้นยศระยะเวลาทำงาน บทบาทหญิงชายในครอบครัวสภาพแวดล้อมที่ทำงาน ค่านิยมและวัฒนธรรมทางเพศ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศ การศึกษาสภาพแวดล้อมที่ทำงาน พบว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม จะมีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงานได้ เช่น ห้องที่ปิดมิดชิดผู้อื่นไม่สามารถมองผ่านไปได้ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าสัดส่วนจำนวนเพศหญิงชายที่ไม่เท่ากัน ทำให้พฤติกรรมการละเมิดทางเพศแสดงออกได้ง่ายมากขึ้น 5. ค่านิยมและวัฒนธรรมทางเพศ กล่าวคือ เพศชายที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมทางเพศแบบใหม่ จะมีทัศนคติและพฤติกรรมการละเมิดทางเพศน้อย กล่าวคือ ไม่มีข้อแบ่งแยกว่าหญิงชายใครกระทำไม่ได้ไม่ได้ทุกคนสามารถทำสิ่งเดียวกันได้ไม่ผิด นอกจากนี้ ยังพบว่า พฤติกรรมทางการล่วงละเมิดทางเพศมีระดับแตกต่างกัน คือ การคุกคามทางวาจาจะพบมากกว่าการคุกคามทางกิริยาท่าทาง และการ

คุกคามโดยสัมผัสร่างกาย ทั้งนี้เนื่องด้วย พฤติกรรมทางวาจาเป็นวิธีการคุกคามที่ไม่รุนแรงมาก ผู้ถูกคุกคามสามารถหลีกเลี่ยงได้

ลดาวัลย์ รุ่งเรืองพัฒนา (2548) ศึกษาสาเหตุการตกเป็นเหยื่อข่มขืนและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อข่มขืนของวัยรุ่นหญิงในสยามสแควร์ โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อข่มขืนของวัยรุ่นหญิงในสยามสแควร์ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก โดยวัยรุ่นหญิงในสยามสแควร์ที่อยู่ในช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเราแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราไม่แตกต่างกัน ส่วนวัยรุ่นหญิงในสยามสแควร์ที่อยู่ในสถานที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเราแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราแตกต่างกัน การที่วัยรุ่นหญิงอยู่ในสถานที่เปลี่ยวจะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราสูงกว่าวัยรุ่นหญิงที่อยู่ในบ้านของคนใกล้ชิดวัยรุ่นหญิงในสยามสแควร์ที่อยู่ในสถานการณที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเราแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราไม่แตกต่างกันและวัยรุ่นหญิงในสยามสแควร์ที่มีความรู้เรื่องการตกเป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเราแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราไม่แตกต่างกัน

สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอีสต์แฮมป์ตัน (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภัยคุกคามทางเพศในกลุ่มผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ กรณีศึกษาผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการสำรวจภาคสนาม พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,331 คน อายุระหว่าง 15 - 49 ปี จากอาชีพค้าขาย รับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ นักเรียน/นักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ จากบุคคลแปลกหน้า สถานที่ถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ บนรถโดยสารประจำทาง แท็กซี่ บริเวณใกล้ที่พักอาศัย และป้ายรถประจำทางหรือสถานีรถไฟ สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าทำให้บุคคลกระทำความผิดด้านการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ คือ การมีสิ่งกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศ เช่น สื่อลามก การที่ผู้หญิงแต่งกายที่ล่อแหลมไม่รัดกุม และการขาดสติสัมปชัญญะ โดยการดื่มสุรา และสิ่งเสพติดของผู้กระทำ ความผิด กลุ่มตัวอย่างระบุเหตุการณ์ที่คนใกล้ชิดถูกถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยถูกระทำจากคนใกล้ชิด สถานที่ล่วงละเมิดเป็นบริเวณใกล้ที่พักอาศัย ลักษณะของการล่วงละเมิด คือ ถูกรุมด้วยสายตาแตะโหลม พุดจาต่อหน้าด้วยถ้อยคำลามก

สุชาดา ทวีสิทธิ์ (2552) ในการประชุมเรื่อง "เพศวิถีศึกษากับเพศวิถีปฏิบัติในสังคมไทย ครั้งที่ 2" กล่าวถึง "ทิศทางการแก้ไขกฎหมายการล่วงละเมิดทางเพศ" พบว่าจาก

รายงานปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศในประเทศต่างๆ เช่น สหภาพยุโรป ผู้หญิงร้อยละ 40 - 50 แจ้งว่าถูกคุกคามทางเพศในที่ทำงาน การสำรวจในประเทศฮ่องกง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ สัมภาษณ์ร้อยละ 25 เคยถูกคุกคามทางเพศ และ 1 ใน 3 เป็นผู้ชาย ซึ่งในจำนวนน้อยนี้ถ้าจะ รายงานเพียงร้อยละ 6.6 เพราะเกรงโดนล้อเลียน ขณะที่การสำรวจของคณะกรรมการโอกาสที่เท่าเทียมกันแห่งออสเตรเลีย เมื่อปี 2547 พบว่า ร้อยละ 18 ของกลุ่มตัวอย่างอายุ 18-64 ปี เคยถูก คุกคามทางเพศในที่ทำงาน โดยเป็นการคุกคามทางร่างกายร้อยละ 62 มีเพียงร้อยละ 32 ที่กล้า ร้องเรียน

มูลนิธิเพื่อนหญิง (2553) จากในงานเสวนาเรื่อง การคุกคามทางเพศอาชญากรรมร้าย ร้ายวันของสังคม โดยการเก็บสถิติความรุนแรงทางเพศ จากผู้ถูกระทำที่มาขอคำปรึกษาจากมูลนิธิ เพื่อนหญิง ในปี 2552 จำนวน 775 ราย พบว่าถูกล่วงละเมิดทางเพศ 83 ราย คิดเป็น 11 % โดย แยกเป็น 1.กรณีถูกข่มขืนกระทำชำเรา 45 ราย คิดเป็น 54 % 2.พรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำ ชำเราในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 8 ราย คิดเป็น 10 % 3.พรากผู้เยาว์โดยการยินยอมมี เพศสัมพันธ์ 9 ราย คิดเป็น 11% 4.กรณีถูกรุมโทรม 7 ราย คิดเป็น 9 % โดยมีผู้กระทำรุนแรง มากสุดถึง 9 ราย 5.อนาจาร 7 ราย คิดเป็น 9% 6.เป็นการคุกคามทางเพศ 3 ราย คิดเป็น 4% และ 7.พยายามข่มขืน ค้ำมนุษย์ แอบถ่าย โข้วอนาจาร 4 ราย คิดเป็น 4 %

แนวโน้มของความรุนแรงทางเพศ ที่ผู้เสียหายมาขอรับคำปรึกษามีเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบ กับปี 2551 ที่มี 741 ราย ในจำนวนนี้มีการล่วงละเมิดทางเพศ 73 ราย คิดเป็น 10% ขณะที่ปี 2552 มี 775 ราย ในจำนวนนี้มีการล่วงละเมิดทางเพศ 83 ราย คิดเป็น 11% อย่างไรก็ตามการ ล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงานมีเพิ่มมากขึ้นถึง 18 ราย คิดเป็น 22% จากปี 2551 ที่มีเพียง 8 ราย

โดยการกระทำคุกคามทางเพศมีหลายรูปแบบ อาทิ ตะแฉกต้องตัว ดักกรอ พบเจอ ข่มขู่ อนาจาร พยายามสร้างโอกาส บางรายถึงขั้นมอมยาถูกจ้างและใช้อาวุธปืนขู่แล้วพยายามข่มขืน ในขณะที่ผู้เสียหายบางรายปกป้องสิทธิของตนเองด้วยการดำเนินคดีและร้องเรียนทางวินัย กลับ ถูกหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานมองว่ากระด้างกระเดื่องต่อหัวหน้า อย่างไรก็ตามจากสถานภาพ ปัญหาความรุนแรงดังกล่าว ผู้กระทำยังมีพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรงต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครมตามมา

มูลนิธิเพื่อนหญิง และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2554) ในวัน สตรีสากลประจำปี 2554 นายจะเด็จ เชาววิไล กล่าวในหัวข้อ “ผู้หญิงในศิลปวัฒนธรรมและการ เปลี่ยนผ่าน” จากการทำบริการคำปรึกษาของมูลนิธิเพื่อนหญิง ทั้งด้านนักสังคมสงเคราะห์ กฎหมาย และคดีความ ปี 2552 มีผู้ขอคำปรึกษา 775 ราย พบว่าเป็นปัญหาความรุนแรงทางเพศ

83 ราย หรือร้อยละ 11 มากกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 54 หรือ 45 ราย เป็นการข่มขืนกระทำชำเรา เนื่องจากปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญและยอมรับผู้หญิงมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้หญิงทุกคนได้แสดงความสามารถ ให้เห็นถึงความเท่าเทียมในสังคม แต่ส่วนใหญ่ก็ยังมีผู้หญิงถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม แม้หลายหน่วยงานจะให้ความสำคัญในการรณรงค์เพื่อลดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี แต่สถิติความรุนแรงที่ผ่านมาก็ยังมีให้เห็นอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา “การรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน” ในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และได้ศึกษาการรับรู้การถูกคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ก่อนที่จะนำมาสร้างแบบสอบถามจริง โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนบรรยายการถูกคุกคาม ล่วงละเมิดทางเพศใน 3 ประเด็น ได้แก่ เคยถูกคุกคามทางเพศหรือไม่ การกระทำใดบ้างที่เป็นการถูกคุกคามทางเพศ และมีวิธีป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศอย่างไร ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้การถูกคุกคามทางเพศอย่างไรบ้าง ซึ่งการศึกษาคั้งเป็นการศึกษาเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional Study)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำบันทึกการสังเกตสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 บริษัท ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก

3.1 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มประชากร (Population) ที่จะใช้เป็นเป้าหมายของการวิจัยคือ พนักงานสตรีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่ทำงานในกลุ่มบริษัทการสื่อสารโทรคมนาคม ได้แก่ บริษัท ทูมูฟ จำกัด บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างสตรีที่ทำงานในแผนก Customer Care Service (พนักงานให้บริการทางโทรศัพท์) ของทั้ง 3 บริษัท เนื่องจากแผนกดังกล่าวนี้มีจำนวนพนักงานที่เลิกงานตามช่วงเวลาที่ต้องการศึกษา คือ ในช่วงเวลาตั้งแต่ 18.00 – 06.00 น.

โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท ทูมูฟ จำกัด บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแผนก Customer Care Service ของทั้ง 3 บริษัท

ขั้นที่ 3 ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane 1967)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย N คือ ขนาดของประชากร = 1,705

n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{1,705}{1 + (1,705 \times 0.05^2)} = 323.99 \approx 324 \text{ ราย}$$

ได้ n เท่ากับ 324 คน แสดงว่าจำนวนตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม 324 คน และประมาณการไม่ตอบกลับอีกร้อยละ 20 ดังนั้นตัวอย่างก็จะเป็น 420 คน

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจากแผนก Customer Care Service แล้วจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Proportional to size กล่าวคือตามสัดส่วนของพนักงานทั้ง 3 บริษัทเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

บริษัท	จำนวนพนักงานสตรีกะกลางคืน	ตัวอย่าง (ราย)
บริษัท ทูมูฟ จำกัด	414	79
บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)	471	90
บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)	820	155

รวม	1,705	324
------------	-------	-----

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบว่าคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้หรือไม่ แล้วจึงแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3) แบบสอบถามที่ใช้เป็นชนิดให้ตอบเอง (Self - administered questionnaire) โดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส จำนวนปีที่ทำงานในบริษัทแห่งนี้ สถานที่พักอาศัย ช่วงเวลาเลิกงาน ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย วิธีการเดินทางไป-กลับ ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดเลือก (forced choice) และเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง (fill – in the blank) วัดโดยเกณฑ์การหาค่าร้อยละ (percentage)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลรูปแบบพฤติกรรมกรรมการถูกคุกคามทางเพศ ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมกรรมการถูกคุกคามทางเพศ 3 รูปแบบ

- การสัมผัสตัวทางกาย
- การแสดงสัญลักษณ์ทางกาย
- การใช้กำลังอาวุธบังคับ

ความถี่ของการถูกคุกคามทางเพศ เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยใช้ค่าตั้งแต่ระดับ 1 คือ ไม่เคยถูกคุกคามทางเพศเลย จนถึงระดับ 4 คือ เคยถูกคุกคามทางเพศมากกว่า 3 – 4 ครั้งต่อเดือน อธิบายได้ดังนี้

4 คะแนน	หมายถึง	เคยถูกคุกคามทางเพศมากกว่า 3 – 4 ครั้งต่อเดือน
3 คะแนน	หมายถึง	เคยถูกคุกคามทางเพศ 3 – 4 ครั้งต่อเดือน
2 คะแนน	หมายถึง	เคยถูกคุกคามทางเพศนานๆครั้ง
1 คะแนน	หมายถึง	ไม่เคยถูกคุกคามทางเพศเลย

เกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ย คือ

ค่าเฉลี่ยคะแนน	ระดับความถี่ของรูปแบบการคุกคามทางเพศ
3.00 – 4.00	มาก
2.00 – 2.99	ปานกลาง
1.00 – 1.99	น้อย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ จะเป็นลักษณะพฤติกรรมต่างๆเกี่ยวกับการระมัดระวัง และการป้องกันตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์คุกคามทางเพศ โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเลือกตอบว่าพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น ตรงกับสิ่งที่ตนได้ปฏิบัติเพียงใด โดยใช้มาตรวัดตามแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5 – Point Likert Scale) ได้แก่

5 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินสภาพปัญหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ 2 ด้าน ดังนี้

- ด้านประสบการณ์การได้ยินคำออกเฝ้าเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศของเพื่อนร่วมงาน
- ด้านประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศของตนเอง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1) ติดต่อไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนบรรยายใน 3 ประเด็น ได้แก่ เคยถูกคุกคามทางเพศหรือไม่ การกระทำใดบ้างที่เป็นถูกคุกคามทางเพศ และมีวิธีป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศอย่างไร

2) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการเป็นแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานนั้นๆ จัดเวลาที่เหมาะสมให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามได้ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานกลุ่มตัวอย่างให้ทราบด้วยตนเอง และได้รับอนุญาตให้นำแบบสอบถามไปแจกเมื่อข้อมูลของผู้วิจัยพร้อมดำเนินการ

4) ผู้วิจัยเข้าชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเข้าไปยังหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่างโดยตรง

5) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน โดยวิธีแจกแบบสอบถามมีดังนี้คือ

3.1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและให้เวลาผู้ตอบ 30 นาที จากนั้นรอเก็บแบบสอบถาม

3.2) นำแบบสอบถามที่ได้นำมาแยกประเภทของข้อมูลเพื่อให้สะดวกต่อไปนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

เพื่อป้องกันการสูญเสียระหว่างการเก็บข้อมูล เช่น การตอบแบบสอบถามไม่ครบ หรือไม่ได้รับแบบสอบถามคืน และเพื่อให้ได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามข้อกำหนดที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้เตรียมแบบสอบถามที่ใช้งานในการเก็บข้อมูลจำนวน 420 ชุด

จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงจริยธรรมและสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นการศึกษาถึงประสบการณ์การคุกคามทางเพศในช่วงเวลากลางคืนหลังเลิกงาน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้กับกลุ่มตัวอย่าง จึงอาจมีผลกระทบทางด้านจิตใจ ทั้งนี้ในสังคมไทยยังมีความเชื่อ

และยึดถือปฏิบัติว่าเรื่องการคุกคามทางเพศ เป็นเรื่องไม่ดี เรื่องลับเฉพาะของผู้ถูกกระทำ ถึงแม้ว่าจะเป็น การคุกคามเพียงแค่นี้แต่เนื้อต้องตัว หรือแพะโลมด้วยสายตาก็ตาม บุคคลพยายาม หลีกเลี่ยงการสนทนาโต้ตอบในเรื่องเพศอย่างเปิดเผย และในด้านความปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้ให้ข้อมูลกับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องระมัดระวังมิให้กระทบกระเทือนจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยชื่อ นามสกุล สังกัด หน่วยงาน สถานที่ทำงาน

2. หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา ผู้วิจัยจะทำหน้าที่รับฟังและให้คำแนะนำ หากพบปัญหาที่มีความรุนแรง หรือเกินความสามารถของผู้วิจัย ผู้วิจัยยินดีช่วยเหลือประสานงานติดต่อไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือโดยตรง

3. หากผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาภัยคุกคามทางเพศ ผู้วิจัยจะจัดทำรายงาน ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานทรัพยากรบุคคล หรือหัวหน้างานของกลุ่ม ตัวอย่าง เพื่อรับทราบถึงปัญหาและผู้วิจัยจะเสนอแนวทางการป้องกันตนเองที่จะช่วยลดปัญหาภัย คุกคามทางเพศต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอและสรุปผลวิจัยครั้งนี้ โดยในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลความรู้เรื่องการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และใน ส่วนของรูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคามทางเพศ จะใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติค่าไคว์แอสควร์ (Chi-square)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษารื่อง“การรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน” ในบทนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรก เป็นการนำเสนอผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ และตอนที่ 3 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การพักอาศัย ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย และวิธีเดินทางไป – กลับ, ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ และรูปแบบพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ รายละเอียดของแต่ละส่วน มีดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงการกระจายจำนวน และร้อยละ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
อายุ		
20 – 24 ปี	104	31.8
25 – 29 ปี	138	42.2
30 – 34 ปี	69	21.1
35 – 39 ปี	16	4.9
รวม	327	100.0
\bar{X} = 27.21	Min = 20	Median = 26.0
S.D = 4.239	Max = 44	
จำนวนปีที่ทำงานในบริษัท		
ต่ำกว่า 1 ปี	135	41.3
1 – 3 ปี	73	22.3
3 ปีขึ้นไป	119	36.4
รวม	327	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	254	77.7
แต่งงาน	70	21.4
แยกกันอยู่	3	0.9
รวม	327	100.0
การพักอาศัย		
บิดามารดา	55	16.8
ญาติ/พี่น้อง	44	13.5
สามีหรือแฟน	125	38.2
เพื่อน	35	10.7
อยู่คนเดียว	68	20.8
รวม	327	100.0
เวลาเลิกงาน		
18.01 – 21.00 น.	142	65.8
21.01 – 24.00 น.	76	23.2
24.01 – 03.00 น.	73	22.3
03.01 – 06.00 น.	36	11.0
รวม	327	100.0
ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย		
น้อยกว่า 15 นาที	61	18.7
15 – 30 นาที	84	25.7
30 นาที – 1 ชม.	108	33.0
1 ชม. ขึ้นไป	74	22.6
รวม	327	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
วิถีเดินทางไป - กลับ		
เดิน	45	13.8
นั่งรถประจำทาง	162	49.8
รถไฟฟ้า BTS, MRT	41	12.5
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	28	8.6
รถยนต์/รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	51	15.6
รวม	327	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 25 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.2 และรองลงมามีอายุ 20 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.8 ส่วนใหญ่มีจำนวนปีที่ทำงานบริษัทต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 41.3 รองลงมามีจำนวนปีที่ทำงานบริษัท 3 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.3 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 77.7 รองลงมามีสถานภาพสมรสแต่งงาน ร้อยละ 21.4 ส่วนใหญ่พักอาศัยสามีหรือแฟน ร้อยละ 37.1 รองลงอยู่คนเดียว ร้อยละ 20.5 ส่วนใหญ่เลิกงานเวลา 18.00 – 22.00 น. ร้อยละ 65.7 รองลงมาเลิกงานเวลา 22.01 – 3.00 น. ร้อยละ 23.2 ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 30 นาที – 1 ชม. ร้อยละ 33.0 รองลงมาใช้เวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 15 – 30 นาที ร้อยละ 25.7 และส่วนใหญ่มีเดินทางไป - กลับด้วยการนั่งรถประจำทาง ร้อยละ 49.8 รองลงมาเดินทางไป - กลับด้วยรถยนต์/รถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 15.6

2. พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละ พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมป้องกันตนเอง จากภัยคุกคามทางเพศ	การป้องกัน			
	มาก	ปานกลาง	ไม่เคยทำ	รวม
1. ท่านแต่งกายมิดชิด เช่น ไม่นุ่งสั้น ไม่ใส่เสื้อสายเดี่ยว หรือไม่ใส่ชุดรัดรูป	61.2	34.3	4.6	100
2. ท่านพกพาอุปกรณ์ป้องกันตัวไว้ เช่น มีดพกสเปรย์ พริกไทย, เครื่องช็อตไฟฟ้าขนาดพกพา	12.2	64.1	23.6	100
3. ท่านฝึกศิลปะป้องกันตัว เช่น ชกมวย, คาราเต้, ยูโด	25.1	32.4	42.5	100
4. ท่านจะสังเกตสิ่งรอบตัว กรณีที่สังเกตเห็นสิ่งผิดปกติ จะได้หลีกเลี่ยงและป้องกันได้	75.5	23	1.5	100
5. ท่านหลีกเลี่ยงที่จะเดินในที่เปลี่ยว เช่น มุมตึก ลาน จอดรถที่ไม่มีคนพลุกพล่าน	82.6	15.6	1.8	100
6. หากต้องโดยสารรถแท็กซี่ ท่านจะเลือกรถที่มีป้าย ทะเบียนชัดเจนและสังเกตกริยาท่าทางของคนขับก่อนขึ้น รถ	79.7	19.0	1.2	100
7. ท่านจะไม่หัดขับรถนั่งรถแท็กซี่เพียงลำพัง	85.6	12.9	1.5	100
8. ท่านจะไม่ขึ้นรถโดยสารประจำทางหากไม่มีผู้อื่นอยู่ ด้วย	77.4	20.8	1.8	100
9. ท่านเลือกป้ายรถโดยสารประจำทางที่มีไฟสว่างทั่วถึง	90.3	8.6	1.2	100
10. ท่านไม่ขึ้นรถโดยสารประจำทางที่ไม่มีผู้โดยสารเลย ในเวลากลางคืน	75.8	22.4	1.8	100
11. ท่านไม่ขึ้นรถกับคนที่เพิ่งรู้จักกันไปตามลำพัง	87.7	10.4	1.8	100
12. ท่านจะคิดทบทวนอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะขึ้นรถไปกับ เพื่อนชาย	82.6	15.0	2.4	100
13. ท่านจะไม่โดยสารลิฟท์กับคนแปลกหน้าในเวลา กลางคืน	60.9	32.7	6.4	
14. ท่านปฏิเสธการอยู่กับผู้ชายสองต่อสองในที่ลับตา	93.0	5.2	1.8	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมป้องกันตนเอง จากภัยคุกคามทางเพศ	การป้องกัน			
	มาก	ปานกลาง	ไม่เคยทำ	รวม
15. ท่านจะโทรศัพท์แจ้งครอบครัวหรือเพื่อนทันที หากจอดรถโดยสารประจำทางหรือรถแท็กซี่นาน	83.2	15.6	1.2	100
16. หากมีบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยชักชวนให้เดินทางไปด้วย เช่น นั่งรถส่วนตัว (รถยนต์, รถจักรยานยนต์) จะต้องรีบตัดสินใจไปในทันที	52.3	32.1	15.6	100
17. หากต้องไปในสถานที่เปลี่ยว จะต้องมียุเพื่อนหรือมีคนไปด้วย	91.7	7.1	1.2	100
18. ขณะที่จอดรถโดยสารประจำทาง หรือรอบุคคลมารับ ต้องยืนอยู่ในที่ ที่มีแสงสว่าง และมีคนพลุกพล่านเท่านั้น	88.1	8.5	3.4	100
19. หากตกอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังจะถูกคุกคามทางเพศ ควรจะต้องดิ้นรนต่อสู้ขัดขืนมากกว่าใช้สติแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า	42.2	30.6	27.2	100
20. ระหว่างโดยสารรถแท็กซี่ จะต้องจดทะเบียนรถ ชื่อผู้ขับ และโทรศัพท์แจ้งให้ที่บ้านหรือปลายทางรับทราบทันที	57.2	40.9	1.8	100

จากตารางที่ 13 พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่างข้อแรก การแต่งกายมิดชิด เช่น ไม่นุ่งสั้น ไม่ใส่เสื้อสายเดี่ยว หรือไม่ใส่ชุดรัดรูป พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 61.2 ข้อที่สองการพกพาอุปกรณ์ป้องกันตัวไว้ เช่น มีดพกสเปรย์พริกไทย, เครื่องช็อตไฟฟ้าขนาดพกพา กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.1 ข้อที่สามการฝึกศิลปะป้องกันตัว เช่น ชกมวย, คาราเต้, ยูโด กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับที่ไม่เคยทำ ร้อยละ 42.5 ข้อที่สี่การสังเกตสิ่งรอบตัว กรณีที่สังเกตเห็นสิ่งผิดปกติจะได้หลีกเลี่ยงและป้องกันได้ กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 75.5 ข้อที่ห้าการหลีกเลี่ยงที่จะเดินในที่เปลี่ยว เช่น มุมตึก ลานจอดรถที่ไม่มีคนพลุกพล่าน กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 82.6 ข้อที่หกหากต้องโดยสารรถแท็กซี่ ท่านจะเลือกรถที่มีป้ายทะเบียนชัดเจนและสังเกตกิริยา

ท่าทางของคนขับก่อนขึ้นรถ กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 79.7 ข้อที่เจ็ดจะไม่หลับขณะนั่งรถแท็กซี่เพียงลำพัง กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 85.6 ข้อที่แปดจะไม่ขึ้นรถโดยสารประจำทางหากไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วย กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 77.4 ข้อที่เก้าการเลือกป้ายรถโดยสารประจำทางที่มีไฟสว่างทั่วถึง กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 90.3 ข้อที่สิบการไม่ขึ้นรถโดยสารประจำทางที่ไม่มีผู้โดยสารเลยในเวลา กลางคืน กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 75.8 ข้อที่สิบเอ็ดการไม่ขึ้นรถกับคนที่เพิ่งรู้จักกันไปตามลำพัง กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 87.7 ข้อที่สิบสองจะคิดทบทวนอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะขึ้นรถไปกับเพื่อนชาย กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 82.6 ข้อที่สิบสามจะไม่โดยสารลิฟท์กับคนแปลกหน้าในเวลา กลางคืน กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 60.9 ข้อที่สิบสี่ปฏิเสธการอยู่กับผู้ชายสองต่อสองในที่ลับตา กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 93.0 ข้อที่สิบห้าจะโทรศัพท์แจ้งครอบครัวหรือเพื่อนทันที หากจอดรถโดยสารประจำทางหรือรถแท็กซี่นาน กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 83.2 ข้อที่สิบหกหากมีบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยชักชวนให้เดินทางไปด้วย เช่น นั่งรถส่วนตัว (รถยนต์, รถจักรยานยนต์) จะต้องรีบตัดสินใจไปในทันที กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 52.3 ข้อที่สิบเจ็ดหากต้องไปในสถานที่เปลี่ยว จะต้องมิเพื่อนหรือมีคนไปด้วย กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 91.7 ข้อที่สิบแปดขณะที่จอดรถโดยสารประจำทาง หรือรอบุคคลมารับ ต้องยืนอยู่ในที่ ที่มีแสงสว่าง และมีคนพลุกพล่านเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 88.1 ข้อที่สิบเก้าหากตกอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังจะถูกคุกคามทางเพศ ควรจะต้องดิ้นรนต่อสู้ขัดขืนมากกว่าใช้สติแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 42.2 ข้อสุดท้ายระหว่างโดยสารรถแท็กซี่ จะต้องจดทะเบียนรถ ชื่อผู้ขับ และโทรศัพท์แจ้งให้ที่บ้านหรือปลายทางรับทราบทันที กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันในระดับมาก ร้อยละ 57.2

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละ ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ
ของกลุ่มตัวอย่าง

(n=327)

ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกันตนเอง จากภัยคุกคามทางเพศ	ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกัน ตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ		
	ถูก	ไม่ถูก	รวม
1. การหลีกเลี่ยงเดินทางไปในที่เปลี่ยวจะสามารถป้องกัน ภัยคุกคามทางเพศได้	99.4	0.6	100
2. การไม่ใส่กระโปรงสั้น สายเดี่ยว เสื้อผ้ารัดรูป จะช่วย ป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ	98.2	1.8	100
3. การฝึกสังเกตสิ่งรอบตัวจะช่วยป้องกันภัยคุกคามทาง เพศ	97.2	2.8	100
4. การเดินทางไปในสถานที่ลับตา แต่หากไปกับคนรู้จักกัน ก็จะปลอดภัยจากภัยคุกคามทางเพศ	97.2	2.8	100
5. การพกพาอุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น มีดพก สเปรย์ พริกไทย เครื่องช็อตไฟฟ้าจะช่วยป้องกันภัยคุกคามทางเพศ ได้	98.2	1.8	100
6. การพกพาอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น มีดพก สเปรย์พริกไทย เครื่องช็อตไฟฟ้าขนาดพกพา เป็นสิ่งที่มีผิดกฎหมาย	72.8	27.2	100
7. หากมีคนแปลกหน้าชักชวนให้ขึ้นรถไปด้วยจะเป็นการ เปิดโอกาสให้เกิดภัยคุกคามทางเพศได้	97.2	2.8	100
8. เมื่อขึ้นรถยนต์ส่วนตัวทำการล็อครถทันที จะช่วยป้องกัน ภัยคุกคามทางเพศ	95.7	4.3	100
9. การโดยสารรถประจำทางที่มีคนจำนวนมากจะปลอดภัย มากกว่าการโดยสารรถแท็กซี่เพียงลำพัง	92.7	7.3	100
10. การเรียนรู้ศิลปะป้องกันตนเอง เช่น ยูโด คาราเต้ จะ เป็นการเสริมสร้างทักษะการป้องกันตนเองจากภัยคุกคาม ทางเพศ	99.4	0.6	100

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกันตนเอง จากภัยคุกคามทางเพศ	ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกัน ตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ		
	ถูก	ไม่ถูก	รวม
11. สตรีที่ทำงานกะกลางคืนไม่จำเป็นต้องระมัดระวังการ เกิดภัยคุกคามทางเพศ	95.1	4.9	100
12. สตรีที่ทำงานกะกลางคืนจะต้องระมัดระวังตนเองจาก ภัยคุกคามทางเพศมากกว่าสตรีที่ทำงานกะกลางวัน	87.5	12.5	100

จากตารางที่ 3 ความรู้เรื่องพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ พบว่า ข้อที่ 1 การหลีกเลี่ยงเดินทางไปในที่เปลี่ยวจะสามารถป้องกันภัยคุกคามทางเพศได้ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 99.4 ข้อที่ 2 การไม่ใส่กระโปรงสั้น สายเดี่ยว เสื้อผ้ารัดรูป จะช่วยป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 98.2 ข้อที่ 3 การฝึกสังเกตสิ่งรอบตัวจะช่วยป้องกันภัยคุกคามทางเพศ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 97.2 ข้อที่ 4 การเดินทางไปในสถานที่ลับตา แต่หากไปกับคนรู้จักนั้นก็ปลอดภัยจากภัยคุกคามทางเพศ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 97.2 ข้อที่ 5 การพกพาอุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น มีดพก สเปรย์พริกไทย เครื่องช็อตไฟฟ้าจะช่วยป้องกันภัยคุกคามทางเพศได้ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 98.2 ข้อที่ 6 การพกพาอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น มีดพก สเปรย์พริกไทย เครื่องช็อตไฟฟ้าขนาดพกพา เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 72.8 ข้อที่ 7 หากมีคนแปลกหน้าชักชวนให้ขึ้นรถไปด้วยจะเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดภัยคุกคามทางเพศได้ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 97.2 ข้อที่ 8 เมื่อขึ้นรถยนต์ส่วนตัวทำการล็อครถทันที จะช่วยป้องกันภัยคุกคามทางเพศ เพศ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 95.7 ข้อที่ 9 การโดยสารรถประจำทางที่มีคนจำนวนมากจะปลอดภัยมากกว่าการโดยสารรถแท็กซี่เพียงลำพัง กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 92.7 ข้อที่ 10 การเรียนรู้ศิลปะป้องกันตนเอง เช่น ยูโด คาราเต้ จะเป็นการเสริมสร้างทักษะการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 99.4 ข้อที่ 11 สตรีที่ทำงานกะกลางคืนไม่จำเป็นต้องระมัดระวังการเกิดภัยคุกคามทางเพศ กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 95.1 ข้อที่ 12 สตรีที่ทำงานกะกลางคืนจะต้องระมัดระวังตนเองจากภัยคุกคามทางเพศมากกว่าสตรีที่ทำงานกะกลางวัน กลุ่มตัวอย่างตอบถูก ร้อยละ 87.5

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละ รูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง

(n=327)

รูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคาม	ความถี่ของการถูกคุกคามทางเพศ				
	ไม่เคย	นานๆ ครั้ง	3-4 ครั้ง ต่อเดือน	มากกว่า 3-4 ครั้งต่อเดือน	รวม
การสัมผัสทางด้านร่างกาย					
การลูบไล้เนื้อตัว	28.4	58.7	11.6	1.2	100
การจับมือถือแขน	28.7	46.2	19.6	5.5	100
การกอดรัด การโอบกอด	90.8	3.4	0.9	4.9	100
การจูบ หอมแก้ม จับมือขึ้นมาดม	89.3	10.7	0	0	100
การเบียดเสียดร่างกาย	28.7	40.7	24.2	6.4	100
การจับต้องหน้าอก - ของสงวน	89.9	6.7	1.5	1.8	100
การแสดงสัญลักษณ์ทางกาย					
การแสดงท่าทาง ยกคิ้ว ผิวกาย	29.1	26.3	36.7	8.0	100
การจ้องมอง ใช้สายตาทะโลมเป็นเวลานาน	28.7	63.6	7.6	0	100
การจงใจประชิดตัว	53.5	14.1	16.2	16.2	100
การตามตื้อไปในสถานที่ต่างๆ โดยที่ไม่ได้เชิญ ทำให้เกิดความรำคาญ	72.8	16.8	6.4	4.0	100
การเดินตาม ขับรถตาม เช่น ระหว่างเดิน ผู้คุกคามขับรถจักรยานยนต์ประกบชิดตัวทำน	26.9	48.3	14.4	10.4	100
มีผู้คุกคามมายืนดักรออยู่เป็นประจำ	13.1	67.9	13.1	5.8	100
การโชว์อวัยวะเพศ/การสำเร็จความใคร่ต่อหน้า	1.8	42.2	38.5	17.4	100
การใช้กำลังอาวุธบังคับ					
การใช้กำลังบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์	99.7	0.3	0	0	100
การใช้อาวุธบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์	99.7	0.3	0	0	100

จากตารางที่ 4 พบว่า รูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการสัมผัสทางด้านร่างกาย แบ่งเป็น การลูบไล้เนื้อตัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามนานๆครั้ง ร้อยละ 58.7 การจับมือถือแขน กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามนานๆครั้ง ร้อยละ 46.2 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกกอดรัด

การโอบกอด ร้อยละ 90.8 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกจูบ หอมแก้ม จับมือขึ้นมาดม ร้อยละ 89.3 กลุ่มตัวอย่างถูกเบียดเสียดร่างกายนานๆครั้ง ร้อยละ 40.7 และกลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกจับต้องหน้าอก – ของสงวน ร้อยละ 89.9 รูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการแสดงสัญลักษณ์ทางกาย แบ่งเป็น การแสดงท่าทาง ยักคิ้ว ผิวปาก กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคาม 3 – 4 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 36.7 กลุ่มตัวอย่างถูกจ้องมอง ใช้สายตาทะแะโลมเป็นเวลานาน นานๆครั้ง ร้อยละ 63.6 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกจใจประชิดตัว ร้อยละ 53.5 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกตามตื้อไปในสถานที่ต่างๆ โดยที่ไม่ได้เชื้อเชิญ ทำให้เกิดความรำคาญ ร้อยละ 72.8 กลุ่มตัวอย่างเคยถูกเดินตาม ขับรถตาม เช่น ระหว่างเดิน ผู้คุกคามขับรถจักรยานยนต์ประกบชิดตัว นานๆครั้ง ร้อยละ 48.3 กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามโดยมีผู้คุกคามมายืนดักรออยู่เป็นประจำ นานๆครั้ง ร้อยละ 67.9 กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามโดยพบการโชว์อวัยวะเพศ/การสำเร็จความใคร่ต่อหน้านานๆครั้ง ร้อยละ 42.2 และรูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการใช้กำลังอาวุธบังคับ กลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกใช้กำลัง หรืออาวุธบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 99.7 แต่อีกร้อยละ 0.3 เคยถูกใช้กำลัง หรืออาวุธบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์

ตารางที่ 5 แสดงการกระจายจำนวน และร้อยละ จำแนกตามประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศ

ประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศ	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
เพื่อนร่วมงานถูกคุกคามทางเพศ		
ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคย	123	37.6
เคย	204	62.4
รวม	327	100.0
การถูกคุกคามทางเพศระหว่าง		
เดินทางจากที่ทำงานกลับที่พัก		
ไม่เคย	190	58.1
เคย	137	41.9
รวม	327	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนร่วมงานถูกคุกคามทางเพศในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เคยถูกคุกคาม ร้อยละ 62.4 และกลุ่มตัวอย่างเคยถูกคุกคามทางเพศระหว่างเดินทางจากที่ทำงานกลับที่พัก ร้อยละ 41.9 และไม่เคย ร้อยละ 58.1

ตารางที่ 6 แสดงการกระจายจำนวน และร้อยละ จากประสบการณ์การของเพื่อนร่วมงานที่เคยถูกคุกคามทางเพศ

(n=204)		
รูปแบบการถูกคุกคาม	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
เบียดเสียดร่างกาย	93	45.6
ใช้วิธีขู่ข่มขู่/สำเร็จความใคร่	69	33.8
ยักคิ้ว ผิวกาย	26	12.7
เดิน/ขับรถตาม	15	7.4
ใช้กำลังบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์	1	0.5
รวม	204	100.0

จากตารางที่ 6 ข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้เขียนอธิบายเพิ่มเติม พบว่า ประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศของเพื่อนร่วมงานถูกคุกคามในรูปแบบเบียดเสียดร่างกายบนรถประจำทาง ทั้งรถเมล์ รถไฟฟ้า รถใต้ดินเป็นประจำ โดยเพื่อนของกลุ่มตัวอย่างไม่กล้าที่จะบดบัง เนื่องจากอายและไม่กล้าส่งเสียง บางคนถูกถูไถอวัยวะเพศของผู้คุกคามตามร่างกาย และไม่กล้าร้องขอความช่วยเหลือ เพราะคิดว่าอีกไม่นานจะลงจากรถแล้ว เพื่อนร่วมงานของกลุ่มตัวอย่างพบว่าการใช้วิธีขู่ข่มขู่ตามป้ายรถเมล์ในเวลากลางคืนเป็นประจำ โดยผู้คุกคามทำที่มายืนรอรถ และเมื่อเหลือคนรอรถประจำทางน้อย ผู้คุกคามจะควักล้วงอวัยวะเพศ บางคนทำท่าทางสำเร็จความใคร่ บางคนทำที่เดินเข้ามาใกล้และทำท่าทางสำเร็จความใคร่ พร้อมทั้งพูดจาลามกอนาจารชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์ เพื่อนของกลุ่มตัวอย่างเคยถูกคุกคามโดยมีผู้ดักยืนรอระหว่างทางกลับบ้านอยู่เป็นประจำ เมื่อเดินผ่านผู้คุกคามจะเดินตาม บางรายมีการส่งเสียงแซว หรือบางรายเดินตามติดเป็นระยะ เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำที่แหวะชื่อของหรือเข้าไปหากกลุ่มคนที่เดินไปมาแถวนั้น ผู้คุกคามก็จะหยุดทำที่ไม่สนใจ และเดินหนีไป บางคนถูกคุกคามโดยมีผู้คุกคามมายืนประชิดตัวบริเวณป้ายรถประจำทาง หรือบนรถโดยสารทั้งที่รถโดยสารไม่ได้แน่นหรือมีคนมาก เพื่อนของกลุ่มตัวอย่างถูกใช้กำลังบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ขณะเดินเข้าซอยบ้าน เวลาประมาณ 02.00น. โดยมีผู้คุกคามเป็น

ผู้ชาย 2 คน และผู้หญิง 1 คน ขับขี่มอเตอร์ไซด์ซ้อน 3 เข้ามาประกบ ผู้คุกคามผู้หญิงลงมาจากรถก่อนและมีผู้ชายอีกคนลงมาใช้กำลังลากแขนเพื่อนของกลุ่มตัวอย่าง พุดขู่บังคับให้ขึ้นรถโดยผู้คุกคามที่เป็นผู้หญิงเข้ามาผลักดันหลังให้ขึ้นไปให้ได้ แต่เพื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้องขอความช่วยเหลือ บริเวณหน้าบ้านที่เกิดเหตุมีไฟเปิดขึ้น และมีเสียงสุนัขเห่า ผู้คุกคามจึงผลักเพื่อนของกลุ่มตัวอย่างล้ม และตะโกนคำหยาบคาย จากนั้นขับขี่มอเตอร์ไซด์หายไป จากการสอบถามข้อมูลเพื่อนของกลุ่มตัวอย่างเล่าให้ฟังต่อว่าไม่ได้เข้าแจ้งความในคืนนั้นทันที แต่ได้ไปแจ้งลงบันทึกประจำวันไว้ภายหลัง

ตารางที่ 7 แสดงการกระจายจำนวน และร้อยละ จากประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยถูกคุกคามทางเพศ

(n=137)		
รูปแบบการถูกคุกคาม	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
เบียดเสียดร่างกาย	50	36.5
ใช้วิธีขู่ข่มขู่/สำเร็จความใคร่	44	32.2
ยักคิ้ว ผิวกปาก	38	27.7
เดินตาม	5	3.6
รวม	137	100.0

จากตารางที่ 7 ประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่างอธิบายเพิ่มเติมว่า เคยถูกลูบไล้เนื้อตัวขณะอยู่บนรถประจำทาง โดยที่ผู้คุกคามทำท่าที่ประชิดตัวและแตะเนื้อตัวบ่อยครั้ง

กลุ่มตัวอย่างถูกคนแปลกหน้าข่มขู่โทรศัพท์ขณะขึ้นรถประจำทาง และถูกผู้คุกคามได้แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างโดยการลวนลามพยายามที่จะจับมือในขณะที่ข่มขู่โทรศัพท์จากกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งผู้คุกคามยังมีการติดตามกลุ่มตัวอย่างบ่อยครั้งซึ่งพฤติกรรมที่ผู้คุกคามกระทำนี้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างกลัวและเกิดความกังวลใจถึงความปลอดภัยในขณะที่เดินทางกลับบ้านเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่งซึ่งจะเลิกงานดึกเป็นประจำ

กลุ่มตัวอย่างที่ถูกคนแปลกหน้าแสดงอนาจารบนรถโดยสารประจำทางในขณะที่กลุ่มตัวอย่างกำลังเดินทางกลับบ้านซึ่งขณะนั้นเป็นเวลาดึกมากแล้ว บนรถโดยสารประจำทางมีผู้โดยสารไม่มากนัก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้นั่งอยู่ด้านในที่นั่งติดกระจกและได้มีผู้คุกคามมานั่งข้างๆ

และพยายามที่จะสัมผัสตัวกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับที่จะพยายามสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองซึ่งผู้
 คุกคามใช้ถุงที่ถือมาพยายามบัง และนั่งให้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างที่พยายามจะ
 ลูกหนีแต่ทำได้ยาก อีกทั้งบนรถโดยสารประจำทางมีผู้โดยสารน้อยรายจึงทำให้ไม่มีใครเห็นหรือ
 ช่วยเหลือได้

กลุ่มตัวอย่างรายหนึ่งถูกคุกคามขณะนั่งรถจักรยานยนต์รับจ้างเข้าที่พัก ผู้คุกคาม
 พยายามขับเร็วและเบรคกะทันหันบ่อยครั้ง จึงใจให้หน้าอกของกลุ่มตัวอย่างโดนหลังผู้คุกคาม
 บ่อยๆ กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางกลับบ้านโดยรถจักรยานยนต์รับจ้างพบการถูกคุกคามในรูปแบบ
 คนขับชักชวนให้นั่งซ้อนมรดและให้โอบเกาะเอาผู้คุกคามไว้ จากนั้นขณะรถวิ่งผู้คุกคามจะเอามือจับ
 ลูกใต้กลุ่มตัวอย่าง โดยอ้างว่ากลัวตกเพราะรถวิ่งเร็ว กลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งเคยหลงเชื่อนั่ง
 รถจักรยานยนต์รับจ้างกับผู้โดยสารคนอื่น ลักษณะนั่งซ้อนสามคน โดยผู้คุกคามซึ่งเป็นคนขับบอก
 ว่าผู้โดยสารอีกคนหนึ่ง (ผู้ชาย) ย็นรอคิวนานแล้วให้นั่งมาพร้อมกันเลย เพราะไปทางซอยเดียวกัน
 กลุ่มตัวอย่างหลงเชื่อและไม่คิดถึงเหตุร้ายจึงยอมให้ผู้ชายที่คนขับบอกว่าเป็นผู้โดยสารนั่งไปด้วย
 กลุ่มตัวอย่างบอกว่าถูกผู้โดยสารที่นั่งมาด้วยลูกใต้เนื้อตัวและถูโอบอวัยวะเพศตลอดทาง กลุ่ม
 ตัวอย่างกลัวและไม่กล้าร้องขอความช่วยเหลือ

ตารางที่ 8 แสดงการกระจายร้อยละอายุ จำแนกตามประสบการณ์ถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	ไม่เคย	เคย	รวม
20 – 24 ปี	59.6	40.4	100(104)
25 – 29 ปี	60.9	39.1	100(138)
30 – 34 ปี	58.0	42.0	100(69)
35 – 39 ปี	25.0	75.0	100(16)
รวม	58.1	41.9	100(327)
$\chi^2 = 7.734$		P – Value = .052	

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 35 – 39 ปี มีประสบการณ์เคยถูก
 คุกคามทางเพศมากที่สุด ร้อยละ 75.0 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 30 – 34 ปี และ
 อายุ 20 – 24 ปี ร้อยละ 42.0 ร้อยละ 40.4 ร้อยละ 39.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงการกระจายร้อยละการพักอาศัย จำแนกตามประสบการณ์ถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง

การพักอาศัย	ไม่เคย	เคย	รวม
บิดามารดา	61.8	38.2	100(55)
ญาติ/พี่น้อง	65.9	34.1	100(44)
สามีหรือแฟน	55.2	44.8	100(125)
เพื่อน	51.5	48.5	100(35)
อยู่คนเดียว	58.8	41.2	100(68)
รวม	58.1	41.9	100(327)
$\chi^2 = 3.075$		P – Value = .799	

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับเพื่อน มีประสบการณ์เคยถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด ร้อยละ 48.5 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับสามีหรือแฟน ร้อยละ 44.8 กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่คนเดียว ร้อยละ 41.2 ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 38.2 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องมีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศน้อยที่สุด ร้อยละ 34.1

ตารางที่ 10 แสดงการกระจายร้อยละเวลาเลิกงาน จำแนกตามประสบการณ์ถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง

เวลาเลิกงาน	ไม่เคย	เคย	รวม
18.01 – 21.00 น.	59.8	40.2	100(164)
21.01 – 24.00 น.	63.8	36.2	100(69)
24.01 – 03.00 น.	55.2	44.8	100(58)
03.01 – 06.00 น.	44.4	55.6	100(36)
รวม	58.1	41.9	100(327)
$\chi^2 = 4.075$		P – Value = .255	

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลิกงานระหว่างเวลา 03.01 – 06.00 น. มีประสิทธิผลเคยถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด ร้อยละ 55.6 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลิกงานเวลา 24.01 – 03.00 น. ร้อยละ 44.8 กลุ่มตัวอย่างที่เลิกงานเวลา 18.01 – 21.00 น. ร้อยละ 40.2 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่เลิกงานระหว่างเวลา 21.01 – 24.00 น. มีประสิทธิผลถูกคุกคามทางเพศน้อยที่สุด ร้อยละ 36.2

ตารางที่ 11 แสดงการกระจายร้อยละระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย
จำแนกตามประสิทธิผลถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาในการ เดินทางจากที่ ทำงานถึงที่พักอาศัย	ไม่เคย	เคย	รวม
น้อยกว่า 15 นาที	52.5	47.5	100(61)
15 – 30 นาที	52.4	47.6	100(84)
30 นาที – 1 ชม.	60.2	39.8	100(108)
1 ชม. ขึ้นไป	62.2	33.8	100(74)
รวม	58.1	41.9	100(327)
	$\chi^2 = 4.121$	P – Value = .249	

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาเดินทาง 15 -30 นาที จากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย มีประสิทธิผลเคยถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด ร้อยละ 47.6 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาเดินทาง น้อยกว่า15 นาที ร้อยละ 47.5 และ ที่ใช้ระยะเวลาเดินทาง 30 นาที – 1 ชม. ร้อยละ 39.8 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาเดินทาง 1ชม. ขึ้นไป มีประสิทธิผลเคยถูกคุกคามทางเพศน้อยที่สุด ร้อยละ 33.8

ตารางที่ 12 แสดงการกระจายร้อยละวิธีเดินทางไปกลับ จำแนกตามประสบการณ์ถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง

วิธีเดินทางไปกลับ	ไม่เคย	เคย	รวม
เดิน	53.3	46.7	100(45)
นั่งรถประจำทาง	63.6	36.4	100(162)
รถไฟฟ้า BTS,MRT	51.2	48.8	100(41)
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	57.1	42.9	100(28)
รถยนต์/รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	51.0	49.0	100(51)
รวม	58.1	41.9	100(327)
$\chi^2 = 4.288$		P – Value = .368	

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางไปกลับ โดยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว นั่งรถประจำทาง มีประสบการณ์เคยถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด ร้อยละ 49.0 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่โดยสารรถไฟฟ้า BTS ,MRT ร้อยละ 48.8 กลุ่มตัวอย่างที่เดิน ร้อยละ 46.7 กลุ่มตัวอย่างที่ นั่งรถจักรยานยนต์รับจ้าง ร้อยละ 42.9 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ นั่งรถประจำทาง มีประสบการณ์เคยถูกคุกคามทางเพศน้อยที่สุด ร้อยละ 36.4

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศกับข้อมูลส่วนบุคคล
 ตารางที่ 14 แสดงการกระจายร้อยละลักษณะทั่วไปของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน
 จำแนกตามพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ

ลักษณะทั่วไป	พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ			
	มาก	ปานกลาง	ไม่เคยทำ	รวม
อายุ				
20 – 24 ปี	27.9	61.5	10.6	100(104)
25 – 29 ปี	14.5	65.9	19.6	100(138)
30 – 34 ปี	23.1	62.3	14.5	100(69)
35 – 39 ปี	18.8	62.5	18.8	100(16)
รวม	20.8	63.6	15.6	100(327)
$\chi^2 = 9.176$		P – Value = .421		
การพักอาศัย				
บิดามารดา	70.4	27.8	1.9	100(55)
ญาติ/พี่น้อง	90.9	9.1	0	100(44)
สามีหรือแฟน	78.4	21.6	0	100(125)
เพื่อน	88.4	11.6	0	100(35)
อยู่คนเดียว	73.9	23.2	2	100(68)
รวม	79.2	19.9	0.9	100(327)
$\chi^2 = 22.546$		P – Value = .209		

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ			
	มาก	ปานกลาง	ไม่เคยทำ	รวม
ระยะเวลาในการเดินทาง				
น้อยกว่า 15 นาที	82.0	18	0	100(61)
15 – 30 นาที	89.3	8.3	2.4	100(84)
30 – 1 ชม.	82.4	16.7	0.9	100(108)
1 ชม.ขึ้นไป	60.8	39.2	0	100(74)
รวม	79.2	19.9	0.9	100(327)
$\chi^2 = 28.280$		P – Value = .001		
วิธีเดินทางไปกลับ				
เดิน	80.0	20.0	0	100(45)
นั่งรถประจำทาง	76.1	23.3	0.6	100(162)
รถไฟฟ้า BTS,MRT	90.0	10.0	0	100(41)
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	73.7	26.3	0	100(28)
รถยนต์/รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	80.4	15.7	3.9	100(51)
รวม	79.2	19.9	0.9	100(327)
$\chi^2 = 19.309$		P – Value = .200		

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ จากตารางที่ 14 พบว่า การมีอายุต่างกันทำให้พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไม่ต่างกัน

การพักอาศัย พบว่า การพักอาศัยที่ต่างกันทำให้พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมี

พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไม่ต่างกัน

ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย พบว่า ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัยที่ต่างกันมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศต่างกัน กล่าวคือ พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนที่มีระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 15 – 30 นาที ร้อยละ 89.3 มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศมาก เปรียบเทียบกับพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนที่มีระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 30 นาที – 1 ชม. ร้อยละ 82.4 ที่มีระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัยน้อยกว่า 15 นาที ร้อยละ 82.0 และมีระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 1 ชม. ขึ้นไป ร้อยละ 60.8 ตามลำดับ

วิถีเดินทางกลับ พบว่า วิถีเดินทางกลับที่ต่างกันทำให้พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไม่ต่างกัน

ตารางที่ 15 แสดงการกระจายร้อยละระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย

จำแนกตามวิถีเดินทางไป – กลับ

ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย	วิถีเดินทางไป – กลับ					รวม
	เดิน	นั่งรถประจำทาง	รถไฟฟ้า BTS, MRT	รถจักรยานยนต์รับจ้าง	รถยนต์/รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	
น้อยกว่า 15 นาที	68.9	10.0	0	0	21.3	100(61)
15 – 30 นาที	2.4	13.1	25.0	33.3	26.2	100(84)
30 นาที – 1 ชม.	0.9	65.7	18.5	0	14.8	100(108)
1 ชม. ขึ้นไป	0	100.0	0	0	0	100(74)
รวม	13.7	49.5	12.5	8.6	15.6	100(327)
	$\chi^2 = 381.554$			P – Value = .000		

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย จากตารางที่ 2 พบว่า ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย ที่ต่างกัน มีวิถีเดินทางไป - กลับต่างกัน กล่าวคือ พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนที่มีระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 30 นาที – 1 ชม. ร้อยละ 65.7 ใช้การนั่งรถประจำทาง เป็นวิถีเดินทางไป-

กลับ และพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนที่มีระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัยน้อยกว่า 15 นาที ร้อยละ 68.9 ใช้วิธีการเดินเป็นวิธีเดินทางไป – กลับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของ การวิจัย พร้อมทั้งเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนหรือกำหนดนโยบาย และเสนอแนะเชิงการวิจัยให้กับนักวิชาการหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ภัยคุกคามทางเพศทางด้านร่างกายของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน และศึกษาถึงวิธีป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศทางด้านร่างกายของพนักงานสตรีในเวลาเดินทางกลับบ้านช่วงเวลากลางคืน ซึ่งนำแนวคิดเชิงทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีการรับรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ และแนวคิดและทฤษฎีเชิงจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ร่วมกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ พนักงานบริษัท ทรูมูฟ จำกัด บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 25 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีจำนวนปีที่ทำงานบริษัทต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 41.3 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 77.7 พักอาศัยกับสามีหรือแฟน ร้อยละ 38.2 เลิกงานเวลา 18.01 – 21.00 น. ร้อยละ 65.8 ใช้เวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 30 นาที – 1 ชม. ร้อยละ 33.0 และส่วนใหญ่มีเดินทางไป – กลับด้วยการนั่งรถประจำทาง ร้อยละ 49.8

1.2 การรับรู้ภัยคุกคามทางเพศทางด้านร่างกาย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้รูปแบบพฤติกรรมการถูกคุกคามทางเพศด้านร่างกาย โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การสัมผัสทางด้านร่างกาย การแสดงสัญลักษณ์ทางกาย การใช้กำลังอาวุธบังคับ และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า รูปแบบการถูกคุกคามทางเพศที่กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามมากที่สุด ได้แก่ การถูกลูบไล้เนื้อตัว จับมือถือแขน เปียกเสียดร่างกายตามลำตัว ซึ่งอยู่ในระดับถูกคุกคามนานๆครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบพฤติกรรมที่กลุ่ม

ตัวอย่างถูกคุกคามทางเพศน้อยที่สุด ได้แก่ การจูบ หอมแก้ม จับมือขึ้นมาดม การจับต้องหน้าอกของสงวน การกอดรัด และการโอบกอดตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับถูกคุกคามนานๆครั้งเช่นเดียวกัน

ส่วนการแสดงสัญลักษณ์ทางกาย พบว่า รูปแบบการถูกคุกคามทางเพศที่กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามมากที่สุด ได้แก่ มีผู้คุกคามมายืนดักรออยู่เป็นประจำ การถูกจ้องมอง ใช้สายตาแตะโลมเป็นเวลานาน และการแสดงท่าทาง ยั่วยุ คิ้วปาก การตามตื้อไปในสถานที่ต่างๆ โดยที่ไม่ได้เชื้อเชิญ ทำให้เกิดความรำคาญ ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับถูกคุกคามนานๆครั้ง และยังพบว่ารูปแบบพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างถูกคุกคามทางเพศน้อยที่สุด ได้แก่ การจ้องใจประชิดตัว ซึ่งอยู่ในระดับถูกคุกคามนานๆครั้ง

สำหรับการใช้กำลังอาวุธบังคับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เคยถูกใช้กำลังบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์ แต่มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 คน ที่เคยถูกใช้กำลังบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์

1.3 พฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ

ผลการศึกษา เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ข้อที่มีการป้องกันอยู่ในระดับมาก คือ ปฏิเสธการอยู่กับผู้ชายสองต่อสองในที่ลับตา สำหรับการป้องกันตนเองโดยการพกพาอุปกรณ์ป้องกันตัวไว้ เช่น มีดพก สเปรย์พริกไทย, เครื่องช็อตไฟฟ้าขนาดพกพา กลุ่มตัวอย่างป้องกันในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.2 ไม่เคยฝึกศิลปะป้องกันตัว เช่น ชกมวย, คาราเต้, ยูโด

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง“การรับรู้ภัยคุกคามทางเพศและการป้องกันตนเองของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืน” ในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานบริษัท ทูมูฟ จำกัด บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) จำนวน 327 คน ผลการศึกษาและวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.1 อายุ

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านอายุกับประสบการณ์ถูกคุกคามของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยถูกคุกคามทางเพศมากเป็นสัดส่วนสูงสุด คือ อายุ 35 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 75

และวิเคราะห์ความแตกต่างด้านอายุกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ พบว่า ความแตกต่างด้านอายุของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก

ภัยคุกคามทางเพศไม่ต่างกัน โดยจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นไปได้ว่าในทุกกลุ่มอายุของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศอยู่แล้ว ไม่ว่าจะอายุมากหรือน้อยก็ตาม เพราะการทำงานกะกลางคืนมีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศได้ง่ายกว่าพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางวัน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอายุที่มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศมากเป็นสัดส่วนสูงสุดที่สุด คือ กลุ่มอายุ 20 – 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.9 ซึ่งการที่กลุ่มอายุนี้นี้มีพฤติกรรมป้องกันตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มอายุนี้น่าจะมีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศมาก อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศในปัจจุบันจึงมีพฤติกรรมป้องกันตนเองมากกว่ากลุ่มอายุที่เหลือข้างต้น จากการศึกษาของ วิมมา ธรรมปรีชา (2533) ศึกษาการคุกคามทางเพศ พบว่า ตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศ เกิดจากลักษณะทางกายภาพที่สวยงามของเพศหญิง ไม่ว่าจะเป็น อายุ รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย ผู้หญิงที่มีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศจะมีอายุ 20 – 24 ปี

2.1.2 การพักอาศัย

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านการพักอาศัยกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ พบว่า ความแตกต่างด้านการพักอาศัยของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไม่ต่างกัน โดยจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการพักอาศัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนที่พักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง มีพฤติกรรมป้องกันตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น (ร้อยละ 90.9) อาจเป็นไปได้ว่า การพักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องมีการบอกเล่าประสบการณ์ที่เคยถูกคุกคามทางเพศให้กับกลุ่มตัวอย่างฟัง กลุ่มตัวอย่างจึงมีพฤติกรรมป้องกันตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น อีกทั้งการที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติยังแสดงให้เห็นว่า พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนไม่ว่าจะพักอาศัยอยู่กับใครย่อมมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศอยู่แล้ว เนื่องจากเวลาการเลิกงานของพนักงานสตรีในกลุ่มนี้นั้นเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศได้ง่าย และจากการศึกษาของ ไพรัตน์ พุกษาศาติคุณากร (2534) ศึกษาการถูกคุกคามทางเพศ พบว่า สถานที่ที่ถูกคุกคามทางเพศส่วนใหญ่เกิดในบริเวณใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยของเหยื่อ สอดคล้องกับการศึกษาของ อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2546) ศึกษาเรื่องการรับรู้การฉวยโอกาสทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่า สภาพแวดล้อม และสถานการณ์โดยรอบ มีส่วนทำให้เกิดการคุกคามทางเพศ

2.1.3 เวลาเลิกงาน

ด้านเวลาเลิกงานของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนพบว่า พนักงานสตรีที่เลิกงานตั้งแต่

18.00 – 06.00 น. มีประสบการณ์ถูกคุกคามทางเพศทุกช่วงเวลา แต่ช่วงเวลาที่ประสบการณัถูกคุกคามมากที่สุดคือเวลาที่เลิกงาน 03.01 – 06.00 น. ซึ่งเป็นไปได้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ไม่มีผู้คนสัญจรหรือเดินทางไปมามากนัก จึงเป็นช่วงเวลาที่เสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมด้านการคุกคามทางเพศได้ แต่จากการสำรวจข้อมูลของสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (2550) พบว่าเวลาวิกฤตที่เกิดเหตุอาชญากรรมต่อชีวิตและร่างกายส่วนใหญ่เกิดเหตุในช่วงเวลาระหว่าง 18.01 – 21.00 น. และอาชญากรรมประเภทอาชญากรรมต่อทรัพย์สินคือ เวลาระหว่าง 24.01 – 03.00 น. ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมในลักษณะใดย่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงานสตรีทั้งสิ้น

2.1.4 ระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย

ด้านระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัยกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ พบว่า ความแตกต่างด้านระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัยของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P-value = .001) โดยจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาในการเดินทางจากที่ทำงานถึงที่พักอาศัย 15 – 30 นาที มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศมากกว่ากลุ่มอื่น ร้อยละ 73.8 แม้จะเป็นระยะเวลาเดินทางที่ไม่มากนักแต่พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนก็มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ วิมณา ธรรมปรีชา (2533) ศึกษาการคุกคามทางเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศนอกสถานที่ทำงาน มักจะเกิดในช่วงเวลาของการเดินทางไปทำงานหรือกลับบ้าน เป็นต้น และตัวผู้คุกคามมักจะเป็นคนที่ไม่รู้จัก เช่นเดียวกับการศึกษาของ ศรีทัย สีทิพย์ (2541) ศึกษาการคุกคามทางเพศต่อพยาบาล กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาชนครเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านกายภาพ เช่น ทางเดิน แสงสว่าง ระบบรักษาความปลอดภัย ระยะเวลาในการเดินทางจากที่พักอาศัยถึงที่ทำงาน มีผลต่อการคุกคามทางเพศ

2.1.5 วิธีเดินทางกลับบ้าน

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านวิธีเดินทางกลับบ้านกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ พบว่า ความแตกต่างด้านวิธีเดินทางกลับบ้านของพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไม่ต่างกัน จากการศึกษาี้แสดงให้เห็นว่าวิธีเดินทางกลับบ้านด้วยรถไฟฟ้า BTS, MRT นั้น พนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศมากกว่าวิธีเดินทางกลับบ้านด้วยวิธีกลุ่มอื่นๆ ร้อยละ 90.0 และวิธี

เดินทางไปกลับมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นไปได้ว่าการเดินทางไปกลับไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตามพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนคิดว่ามีความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางเพศทุกวิธี และเนื่องด้วยช่วงเวลาของการเลิกงานของตนมีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม ดังนั้นพนักงานสตรีที่ทำงานกะกลางคืนจึงมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศไม่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยอื่นไม่พบตัวแปรเรื่องวิธีเดินทางไปกลับในการถูกคุกคามเพศ

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้อาจนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนในการรับผิดชอบและผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศ อาจนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 สตรีควรเตรียมป้องกันตนเองเบื้องต้นหากเป็นผู้ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ ด้วยการมีอาวุธหรือสเปรย์ไว้ใกล้มือที่สามารถยับยั้งพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้คุกคามที่มีกำลังมากกว่า รวมทั้งฝึกหัดป้องกันตนเอง 2 – 3 วิธีง่ายๆ ไว้ใช้ยามคับขัน

3.2 สตรีควรเลือกวิธีเดินทางที่ปลอดภัย และเหมาะสมกับระยะเวลาที่เลิกงานของตนเอง หรือหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ ควรเตรียมการให้มีคนมารับ – ส่ง หรือหาเพื่อนร่วมงานที่เดินทางกลับในระแวกเดียวกัน และไม่ควรเปิดโอกาสให้ตัวเองไปอยู่ในสถานที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยคุกคามทางเพศ เช่น หากต้องเดินกลับในที่เปลี่ยว ก็กลับเป็นนั่งรถยนต์ รถจักรยานยนต์แทน เพื่อไม่ให้เป็นที่จุดสังเกตว่าต้องเดินกลับทุกวัน เป็นต้น

3.3 หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการช่วยเหลือพนักงาน เช่น จัดสวัสดิการรถรับ – ส่ง ตามจุดต่างๆ ในช่วงเวลากลางคืน หรือเพิ่มหน่วยรักษาความปลอดภัยบริเวณรอบๆ ที่ทำงาน ป้ายรถเมล์ใกล้ๆ ที่ทำงาน เพื่อป้องกันภัยอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้

3.4 ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของประเภทองค์กรและลักษณะอาชีพที่มีผลต่อการเกิดเหตุการณ์การถูกคุกคามทางเพศ รวมถึงพฤติกรรมป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศได้